

10 MAI

Vechea
sărbătoare națională

pag. 10

Nr. 18 (428), 5 - 11 mai 1998

Monica
Lovinescupag. 8-9
Gabriel
LiiceanuGabriela
Adameșteanu
despre

ANUL IX

Clasa politică și proprietățile regale

ANCHETĂ

pag.
11

E doar o mică locuțiune adjectivală – „așa-zisul” – „așa-zisa” – și ce grozavă carieră publică făcu ea în România acestor prea-frumoși ani! Cuvânt-tampon, cuvânt-speraclu, cuvânt-abțibild, dar mai ales cuvânt-stigmat, cu care desubstanțialezi semnificația numelui determinat, îi conferi un ce spectral, îl proiectezi în teritoriul discreditării, al nesiguranței, al echivocului existențial. Când X devine, prin voința cuiva, „așa-zisul X”, iată-l împins în neguri, sterilizat valoric, pe scurt, aneantizat.

Omul primitiv obișnuia, după cum se știe, să ștergă numele dușmanilor înscrise pe stelele funerare, sau să nu le pronunțe numele. Alungînd numele în neființă, el se gîndea că distruge orice efecte ale acțiunii dușmanilor respectivi. Ceva mai avansați decît el, dar totuși nu foarte categoric, politicienii noștri plachează noțiunile care nu le convin, care se încapăținează să le reziste, cu un/o „așa-zisul (-a)”, și se gîndesc că au obținut o victorie decisivă asupra realității.

Am avut, în 1989, o revoluție; la citeva săptămîni, unii îi spuneau deja „așa-zisa revoluție”. Am avut teroriști, am avut gloanțe trase, morți, răniți. Cu toții și cu toatele s-au evaporat și au intrat în regatul lui „așa-zisa”.

Știam cîndva că am avut și noi cîțiva disidenți, nu prea mulți, dar tocmai de aceea, cu atît mai demni de respect și admirație; iată-i și pe ei

ajunși repede, în gura multor figuri publice, „așa-zisii disidenți”, chipurile, manipulați de Securitate sau de „agenturi străine”. Securitatea, și ea bineînțeles, a fost – susțin destui – doar o „așa-zisă poliție politică”, altminteri fiind, cîcă, o foarte reală forță patriotică, cît despre dosarele ținute de ea – ce să mai spunem! Mai e pînă să aflăm dacă am avut fiecare cîte un dosar, sau

ANDREI CORNEA

Așa-zisa

numai un „așa-zis dosar”, redactat cu o „așa-zisă contribuție” a unui „așa-zis turnător”, altminteri, precum primarul Ghișe, cetățean onorabil și patriot.

Mai e și Armata, care a comis – zic unii rău-voitori – atrocități la Timișoara, Cluj și București, în decembrie 1989. De fapt și de drept, lucrurile ar sta cam așa: dacă au fost atrocități, le-au comis „așa-zisi militari”; iar dacă au fost militari, s-au produs „așa-zise atrocități”. Vorba lui Farfuridi, din această dilemă nu putem ieși;

sau dacă putem, o vom face pe poarta „așa-zisei” amnistii.

Putem lungi lista *ad libitum*: încălcarea drepturilor omului în România? Aș! Numai „așa-zise încălcări” ale unor (cum spun unii mai în șoaptă, mai cu aplomb) „așa-zise drepturi ale omului”. Rasism, șovinism, antisemitism? Deloc, ci doar: „așa-zisul rasism, șovinism, antisemitism, extremism” etc. pe care anumite „cercuri rău intenționate” din străinătate le reproșează României.

Și bineînțeles: à grand seigneur tout honneur: am aflat că o criză politică ce a paralizat viața politică a țării peste trei luni și care a adus mari daune politicilor de privatizare și de investiții străine, a fost o „așa-zisă criză guvernamentală”. Și în fine, avem acum și un „așa-zis scandal Otopeni” – adică ceva atît de eteric, încît arestarea sau demiterea unor șefi militari, ori din SPP nu poate fi decît un „așa-zis uragan politic” și care nu ar putea decît să „așa-zis-compromită” armata și „organele” (sau „așa-zisele organe”?).

Pe scurt: trăim sub semnul lui „așa-zisa”. Firește, cu îngrădirile de rigoare: căci nu prea ne vine să zicem: „așa-zisa inflație”, „așa-zisul marasm economic”, „așa-zisul declin al nivelului de trai”. Și mai ales: ce bine ar fi să putem spune: „așa-zisa sărăcie”, „așa-zisa mizerie” și astfel, cu o vorbă, să le izgonim pe acestea toate, în pofida realității, în zona *crepusculară*!

„Întîmplări” cu Alex. Ștefănescu

pag.
13

DOINA JELA

ACEASTĂ
DRAGOSTE
CARE
NE LEAGĂRECONSTITUIREA
UNUI ASASINAT

HUMANITAS

SCRISORI OPINII DREPT LA REPLICĂ

Într-o emisiune a Radio Contact din seara zilei de 15 aprilie 1998, despre „dosare”, la care au participat Ticu Dumitrescu, Andrei Cornea și, la telefon, Ioan Ghișe, primarul Brașovului, care pe vremuri a informat în scris organele „blinde” despre niște elevi libieni, s-au spus multe nimicuri. Discuțiile au fost mai mult ca penibile: s-a mers pe *n* fire paralele cu subiectul.

Ghișe, liberalul, s-a strofocat să se discule pe motiv de siguranță națională – fapt la modă, după 1989, în tot spectrul politic românesc.

După cum știu eu, epoca lui Ceaușescu era intens susținută de terorismul arab (și invers). Întrebarea pentru pedagogul Ghișe este următoarea: de ce trebuiau spionați tinerii aliați, care au fost trimiși la noi spre a se instrui în ale terorismului ceaușescian? Poate ne dă răspuns credibil domnul Ghișe, în coloanele revistei „22”, ca să nu murim total dobitocii!!

Dr. Tudocz Endre
Tirgu-Mureș, 15 aprilie 1998

Vă rog să publicați la rubrica ce cuprinde scrisorile venite din partea cititorilor nota alăturată. M-ar bucura dacă și dumneavoastră ați lua poziție alături și împreună cu mine în această problemă, pe care eu o consider foarte gravă.
Cu deosebită stimă,

Ing. Vasile Cristescu
București, aprilie 1998

În ziarul *România liberă* din 4.IV.1998 am citit cu stupeoare că Poșta Română și-a propus să sărbătorească prin-o marcă poștală ce va fi emisă în toamna acestui an „Revoluția socialistă din Rusia (1917)” sau, spus mai pe șleau, „Marea revoluție socialistă din octombrie”.

Acțiunea se înscrie în contextul a două emisiuni „filatelice” intitulate „Secolul XX”. Corespondența ziarului (Magda Brighidău) ne informează că prima emisiune a apărut deja la 31 martie 1998 și că ea evidențiază patru mari evenimente:

- constituirea fundației Nobel, întemeiată de chimistul suedez Alfred Nobel (1833–1896);
  - prima radiotransmisie telegrafică transatlantică, realizată de fizicianul italian Guglielmo Marconi (1874–1937);
  - elaborarea teoriei relativității de către Albert Einstein (1879–1955);
  - primul zbor din lume realizat cu mijloace proprii de bord de către Traian Vuia.
- În toamna acestui an apare partea a doua a emisiunii, care sărbătorește alte patru mari evenimente și anume:
- prima traversare a Canalului Suez cu avionul (1909);
  - realizarea primului avion cu reacție (1910);
  - scufundarea Titanicului (1912);
  - revoluția socialistă din Rusia (1917).

Acestea sînt informațiile pe care ni le furnizează sec corespondența, fără vreun comentariu sau laure de poziție. Vreau să suplinesc această lipsă punînd cîteva întrebări.

1. Oare pentru a sărbători Marea revoluție socialistă din octombrie au murit în România în decembrie 1989 peste 1.000 de oameni și au fost răniți alte cîteva mii?

2. Oare nu a aflat directorul general al R.A. Poșta Română, Nicolae Măzgăreanu, că revoluția socialistă pe care vrea să o serbeze a cauzat omenirii între 60 și 100 milioane de victime?

3. Oare aînt de dragă i-a fost directorului general RAPR această revoluție încît face tot ce-i stă în putință pentru a

sîfida opinia publică română și ține să se singularizeze și pe plan internațional transmițînd în străinătate acest mesaj insolit prin marca poștală de pe scrisori?

4. Vreau să-l întreb pe onorabilul director general și pe ministrul ce-l patronază: este absolută nevoie ca Lenin să fie pus alături de Nobel, Marconi, Einstein sau Vuia ca un binefăcător al omenirii? Față de cine vrea el să se evidențieze? Ce răsplătă așteaptă și de la cine?

Nu-mi rămîne decît să inchei acest protest cu cîntecul pe care eram puși (obligați) să-l cîntăm în copilărie: „Noi pionierii lui Lenin și Stalin/ Tot înainte, tot înainte”.

Vă trimitem alăturat un text care exprimă cîteva opinii privind recenta idee de a se acorda o amnistie pentru militarii care ar fi fost implicați în acte de violență contra populației, în decembrie '89. Textul a fost elaborat (inițial) de domnul colonel în rezervă Marin Părvulescu din Iași, dar el a fost ulterior modificat și completat prin contribuțiile cosențențarilor.

Știm că problema în discuție a fost în mare parte clarificată prin însăși declarația domnului președinte Constantinescu, dar însăși domnia sa solicita – în final – și opinii din partea societății civile.

Prof. dr. Adrian Corduneanu
Conf. dr. Alexandru Cărăușu
Solidaritatea Universitară – Iași

Domnului președinte Emil Constantinescu
Parlamentului României
Reprezentanților societății civile

Intenția de a se acorda o amnistie militarilor implicați în violențele din decembrie '89 are toate șansele de a fi legiferată, avînd în vedere interesul celor vinovați – indiferent în ce mod – și aflați în structurile actuale ale unor cercuri politice influente, precum și datorită unei speranțe (bazată – totuși – pe o anume naivitate) a deblocării anchetelor, ca urmare a diminuării interesului pentru ascunderea adevărului.

Această inițiativă este prezentată ca o necesitate a prevenirii prejudiciilor ce ar fi aduse uneia din instituțiile de bază ale statului – Armata Română. Dacă, însă, ipoteza vinovăției unor militari este reală, ne îndoiim că acest scop va putea fi atins. Asocierea Armatei naționale – prin această inițiativă – cu violențele mai sus amintite constituie mai curînd o acceptare oficială a vinovăției unei părți din Armată, fără ca acest fapt să fie deja dovedit, aducînd astfel prejudicii ireversibile tocmai instituției care s-ar dori a fi protejată, incriminînd-o drept coautoare a unui întreg șir de crime și asasinat împotriva poporului român. Faptul că, de fapt, nu Armata e cea care a tras, în primul rînd, în decembrie '89 e sugerat de o serie de relații din acele zile fierbinți privind oameni în salopete negre sau, de exemplu, fotografia unui milițian (cu mustață) ce amenința mulțimea de manifestați cu revolverul, apoi relațiile atît de relevante ale lui H.-R. Patapievici (arestat și dus la Miliția capitalei, apoi la Jilava). Afirmația, tot mai des (și în timpător) vehiculată, potrivit căreia „armata a tras în populație” a indus în mințile oamenilor teama că, în cazul unor anchete, sute sau chiar mii de militari aflați în compunerea unor subunități și unități (implicate în evenimentele din decembrie '89) vor fi puși sub acuzare și eventual condamnați pentru vina de a se fi aflat acolo unde li se ordonase să fie și de a fi executat misiunile pe care le primiseră, cu respectarea prevederilor regulamentare. Atrag atenția că, fără a fi necesară nici o amnistie, toți membrii Armatei activi la data evenimentelor respective pot invoca circumstanțele aflării în serviciu ordonat. Desigur, un aseme-

nea argument nu ar absolve pe militarii ce au acționat violent contra unor civili, cel puțin de răspunderea morală. Căci nici chiar legile comuniste nu autorizau Armata să tragă în civili.

Orice act legislativ de clemență, de care nu au nevoie militarii, va crea însă posibilitatea sustragerii de la răspundere a celor care, dincolo de atribuțiile funcției deținute în Armată la vremea respectivă, s-au aflat în locuri în care prezența lor nu era justificată, precum și a celor care au dat ordine și au luat măsuri incompatibile cu obligațiile de serviciu specifice funcției avute. Clarificarea adevărului revoluției (sau „evenimentelor” din decembrie) este dependentă de clarificarea motivației acțiunilor unor militari, oneori de rang foarte înalt, atunci cînd aceste acțiuni au depășit sau nu aveau legătură cu atribuțiile lor de serviciu. Dacă cei aflați în această situație vor recunoaște faptul că și-au asumat roluri ce nu le reveneau, atunci aceștia doar trebuie făcuți răspunzători pentru consecințele abuzului de funcție, inclusiv pentru crearea unor stări de confuzie soldate cu pierderi de vieți omenești, chiar și din rîndul militarilor (mai ales după 22.XII.'89). Mai mult decît atît, credem că Armata însăși ar avea tot interesul de a ajuta Justiția cu informații cît mai complete, sincere și exacte spre a se afla adevărul asupra unor culpe individuale ale unor militari care au greșit, evitînd astfel pericolul ca suspiciunea să planeze și asupra celor care s-au comportat corect (atît din punct de vedere regulamentar, cît și moral). Dacă imixtiunea în actul de comandă, în împrejurări excepționale și cu consecințele dramatice cunoscute, s-a făcut la cererea sau în asociere cu persoane sau grupuri interesate în generarea de tulburări și acte de violență, cu atît mai mult militarii ce cunosc asemenea situații trebuie să furnizeze organismelor de anchetă toate datele necesare, în acest sens.

O analiză oricît de succintă a raportului de forțe dintre capacitatea de intervenție a Armatei și cea de apărare a maselor de manifestați neînarmați, care cereau înlăturarea dictatorului (și chiar a regimului) comunist demonstrează că, în cazul implicării decise a unităților militare în apărarea acestuia, această schimbare ar fi fost sortită eșecului și s-ar fi soldat cu mult mai grave pierderi de vieți omenești. Dimpotrivă, prin înlăturarea ministrului Apărării Naționale – generalul Milea – și prin izolarea, în continuare, a șefului Marelui Stat Major (generalul Gușe) care ar fi trebuit să-l înlocuiască, Armata a fost decapitată în mod deliberat și s-a realizat astfel, prin anihilarea principiului unității de comandă, neutralizarea ei. Este motivul pentru care implicarea Armatei Române în ceea ce a urmat după fuga ceaușescilor trebuie foarte atent cîntărită. Avînd în compunere comandamente regionale, mari unități operative, unități și mari uni-

tăți tactice, precum și formațiuni și mari unități speciale, cu mare capacitate de intervenție pe întreg teritoriul național, Armata Română nu poate fi asociată cu acțiunile incoerente și anarhice, datorate dezinformării sau diversiuilor, ale unor unități și subunități, nesemnificative calitativ și numeric. Mai mult decît atît, confuzia a fost accentuată de prezența la TVR 1, implicii pe micile ecrane ale monitorilor de români, dar și din unități militare, a unor ofițeri și generali care – la data respectivă – nu aveau nici un fel de responsabilități în structurile operative militare (o parte din aceștia aparținînd componentelor auxiliare ale Armatei, iar ceilalți fiind trecuți în rezervă cu 8–10 ani mai înainte).

Față de cele de mai sus, ne exprimăm dezacordul față de intenția de a se acredita, printr-o aparentă clemență, tocmai ideea vinovăției (nedovedite) a Armatei Române pentru asasinat și crime comise în decembrie 1989. Abia fără această „deculpabilizare” a priori, militarii care au acționat conform cu ordinele primite și cu obligațiile de serviciu vor putea colabora cu autoritățile de anchetă, indicînd sursa ordinelor în baza cărora au acționat. În absența clarificării vinovățiilor individuale, suspiciunea, resentimentele și ostilitatea față de întreaga Armată a unui mari părți a populației, vor fi în continuare justificate (sau cel puțin explicabile). Pe de altă parte, ne-am face de rîs în fața țărilor civilizate dacă se acceptă ideea acestei amnistii și nu se reușește pedepsirea (sau măcar descoperirea) adevăraților criminali, cu atît mai mult, cu cît ar fi vorba de un număr – probabil – nu foarte mare de persoane implicate.

Nu trebuie pierdut din vedere nici aspectul că, de fapt, Armata era sever controlată de Securitate, iar cei ce aveau putere de comandă erau fie slugi plecate ale ceaușescilor și securiștilor, fie persoane terorizate, care, dacă ar fi refuzat să execute ce li se cerea, ar fi fost – probabil – împușcate.

Într-un stat de drept, bazat pe structuri și principii democratice, iar nu pe inițiative de această natură, dorim ca Armata Română să redevină, așa cum a fost întotdeauna, unul din simbolurile Națiunii, să se situeze mereu la nivelul intereselor supreme ale Statului, să rămînă străină de orice interese de grup și doar credincioasă – pînă la sacrificii – poporului român.

Col. (rez.) Marin Părvulescu, prof.
dr. docent Mircea Munteanu, col.
(rez.) Gheorghe Hatmanu – veterani
de război;

prof. dr. docent Petru Caraman –
senator;
prof. dr. Adrian Corduneanu, conf.
dr. Alex. Cărăușu

PREȚURI LA ABONAMENTUL INTERNE

Foarte avantajos pentru cadre didactice, elevi, studenți, pensionari, foști deținuți politici și veterani de război:

- Numai 12.000 lei pe 3 luni, cu expediere la domiciliu (reducere 38%);
- Numai 9.500 lei pe 3 luni, cu ridicare de la redacție (reducere 51%).

Acest program este subvenționat de Asociația Est-Libertés PRACTIC JUMĂTATE DIN EXEMPLARELE PRIMITE SÎNT GRATUITE.

Pentru celelalte categorii de cititori abonamentele sînt, de asemenea, cu reducere:

- 15.000 lei pe 3 luni (reducere 23%), cu expediere la domiciliu;
- 12.000 lei pe 3 luni (reducere 38%), cu ridicare de la redacție.

Cei interesați sînt rugați să achite la sediul redacției (Calea Victoriei 120) sau să expedieze prin mandat poștal suma corespunzătoare, pe adresa: Revista „22”, cont 45103532 BCR Filiala sector 1, Calea Victoriei 155, Bloc D1, București.

Adevîrîntele (talon de pensie, adevîrîntă școlară etc.) valabile un an se expediază pe adresa: Revista „22”, Calea Victoriei 120, sector 1, București, cu specificarea pentru Serviciul de Difuzare.

MĂRIRILE DE PREȚ NU AFECTEAZĂ ABONAMENTUL DEJA ACHITAT

ȘERBAN ORESCU

Scandalul țigărilor – cauze și consecințe politice

De simbăta trecută, 25 aprilie, opinia publică românească este supusă unui adevărat bom bardament de informații despre parcă dintr-un roman polițist avind printre protagoniștii principali și pe președintele țării.

De unde întrebarea nr. 1: ce l-a determinat pe domnul Emil Constantinescu să iasă din nou la rampă? Pe baza datelor existente e greu de spus, căci afaceri cu țigări au mai fost – unii, mai bine informați, spun chiar că ele n-au încetat niciodată... De ce, deci, a considerat președintele că trebuie să intre în acțiune, și încă cum? Prezentând episodul de la Otopeni ca „o operațiune minuțioasă, bine pusă la punct de organele abilitate”. Cu alte cuvinte, o prăjină de salvare de la înec întinsă contrabandistilor; ei se vor putea declara în fața instanțelor ca agenți SRI, de pildă, în timp ce contrabanda ar deveni în interesul serviciului. Alții au enumerat

contradicțiile acestei versiuni.

Ziarele de la București, aproape fără o excepție, o resping. Decanul Baroului Capitalei arăta deunăzi într-un interviu că nu poate fi vorba de un flagrant delict organizat (cum pretinde declarația președintelui), de vreme ce avionul cu pricina a fost lăsat să plece după ce a descărcat țigările.

Contrabanda de țigări de la Otopeni a fost discutată în ședința *Consiliului Suprem de Apărare a Țării* de simbăta 25 aprilie. Se poate presupune că și acolo domnul Emil Constantinescu a prezentat teza sa, a contrabandei în interes de serviciu. Fapt e că, după ședința CSAT, domnul Constantinescu și nu CSAT-ul ca atare a emis declarația care inocentează pe făptași. Pentru mai multă siguranță, principalul făptăș, un colonel cu trecut dubios, apropiat de șeful SPP (acesta fiind un apropiat al președintelui), a fost imediat trimis în concediu, de

unde nu s-a întors, în ciuda apelurilor (să fie ele reale) superiorilor săi. Unii presupun că în acest timp i se face instruc-tajul! Instrucțaj dificil oricum, căci versiunile președintelui Constantinescu se bat cap în cap. (La ceva servește și lipsa noastră tradițională de coordonare!)

Cineva se poate întreba însă de ce a ajuns o contrabandă de țigări, în fond o „găinărie”, în competența CSAT? Dacă deschidem *Legea siguranței nr. 51/1991* vom afla că doar contrabanda de arme sau de substanțe toxice constituie un pericol pentru siguranța națională... Președintele Constantinescu a avut însă încă de la preluarea funcției fascinația serviciilor secrete și o tendință clară de a extinde sfera „siguranței naționale”, implicit și sfera intervențiilor sale în treburile publice, ca președinte al CSAT.

Într-un adevărat stat de drept președintele statului nu s-ar fi amestecat în mersul justiției. Aceasta era prima obligație a domnului Emil Constantinescu. Dacă prin absurd serviciile secrete au tras sforile nu este căderea președintelui să iasă la rampă. O face un ministru de resort sau o fac serviciile respective! Așa cum s-a întâmplat nu demult în Germania cu un transport de plutoniu (oricum, plutoniu e altceva decât țigări). În plus, nu strică să se știe că serviciile secrete mai obișnuiesc (așa, ca să nu-și piardă profesionalismul) să întindă curse și celor pe care îi servesc, mai

ales cînd îi simt la ananghie. Cert e că scandalul țigărilor va atrage o anumită pierdere de popularitate pentru președinte. Se poate de pe acum anticipa că, pentru a evita această consecință, CDR se va distanța în continuare de Președinte.

Nu mai puțin, CDR, dar și, cu puține excepții, întreaga clasă politică vor avea de suferit o pierdere de prestigiu care se va reflecta la viitorul scrutin. Această pierdere de prestigiu ar trebui să constituie o preocupare majoră în special pentru Partidul Național Țărănesc Creștin Democrat care riscă să fie perceput, avînd în vedere rolul echivoc al Poliției subordonate domnului Gavril Dejeu în această afacere, ca acoperind infractorii potențiali.

În sfîrșit, „scandalul țigărilor” este de pe acum un prilej pentru domnul C.V. Tudor pentru a apărea la rampă într-o lumină deosebit de avantajoasă ca justițiar. Informațiile de care dispune liderul României Mari sînt folosite în special pentru discreditarea președintelui, acuzat că a încercat „să îndrepte justiția pe piste false”. O mare parte a presei independente e de aceeași părere și exprima temeri de mușamalizare a afacerii. Dacă ele se vor adevăra, atunci domnul C.V. Tudor și partidul său extremist vor fi cîștigat o victorie reală.

Cine e de vină?

30 aprilie 1998

16 aprilie: Aeronava civilă IL-76 înmatriculată în Ucraina și operînd pentru AIR Sofia cere permisiunea turnului de control al aeroportului Otopeni să aterizeze în vederea unei revizii tehnice • Aeronava este îndreptată și aterizează pe aeroportul militar, unde sînt descărcate în grabă 3.000 de baxuri de țigări de contrabandă. Țigările sînt imediat încărcate în trei autocamioane care pleacă în direcția Mogoșoaia. Avionul este așteptat de colonelul SPP Gheorghe Truțulescu și de comandorul Ioan Suciu, șeful aeroportului militar.

22 aprilie: Scandalul izbucnește cînd în redacția a două cotidiane centrale apare un fax neseminat care dezvăluie parțial afacerea „Țigările zburătoare”.

23 aprilie: Victor Babiu, ministrul Apărării, îl destituie pe comandorul Ioan Suciu, șeful aeroportului militar, care este pus la dispoziția Statului Major al Aviației și Apărării Antiaeriene • MAPN sesizează Parchetul Militar pentru a efectua cercetări în acest caz. Ancheta Parchetului este condusă de procurorul militar Artur Dumitrescu • Directorul Serviciului de Protecție și Pază (SPP), Nicu Anghel, îl suspendă din funcția de locțiitor al comandantului Secțiunii Asigurare Misijuni pe colonelul Gheorghe Truțulescu, care este pus la dispoziția organelor de anchetă • Într-un comunicat de presă al Poliției se confirmă că în noaptea de 16 spre 17 aprilie ofițerii ai Poliției, Gărzii Financiare și Vămii au urmărit trei TIR-uri care au ieșit de pe aeroportul militar Otopeni • Primele arestări: Popescu Dumitru, patronul firmei „Quick Aero Services”, care a închiriat avionul și Negoescu Gabriel, patron al unei firme de comercializat țigări. În timpul arestării, Popescu Dumitru este bătut de polițiști.

25 aprilie: Este arestat și cercetat de Parchetul Militar comandorul Ioan Suciu • Este arestat căpitanul Dumitru Bălan, șeful punctului de control de pe aeroportul militar Otopeni • Gheorghe Truțulescu este convocat pentru audier la Parchetul Militar, dar nu se prezintă. În ședința *Consiliului Suprem de Apărare a Țării* președintele României, Emil Constantinescu, declară că toată afacerea a fost o operațiune bine pusă la punct de serviciile secrete pentru prinderea în flagrant a traficantilor • Directorul SPP, Nicu Anghel, spune că nu are nici o legătură cu acest caz și că este gata să se pună la dispoziția Parchetului Curții Militare, pentru cercetări • Ministerul Transporturilor declanșează o anchetă pentru a stabili dacă în afacere sînt implicate persoane de pe aeroportul civil.

27 aprilie: Ministrul de Interne, Gavril Dejeu confirmă suspusele președintelui

„Țigările zburătoare”

M-AM
CORUPT

lui potrivit căruia afacerea ar fi „o operațiune minuțioasă pusă la punct de serviciile secrete pentru a stabili flagrantul”. Șeful SPP, Nicu Anghel, recunoaște că la izbucnirea scandalului i-a acordat o săptămînă de concediu colonelului Gheorghe Truțulescu • Colonelul Truțulescu este dat în urmărire generală, iar pe numele lui este emis un mandat de arestare. Fotografia transmisă Poliției de SPP este însă una veche de 20 de ani • La o conferință de presă, directorul SRI, Costin Georgescu, declară că aflase despre viitoarea operațiune de contrabandă încă de la sfîrșitul lunii martie.

28 aprilie: La Comisia de apărare din Senat sînt audiați generalul Gheorghe Bucșe, șeful Statului Major al Aviației (șeful lui Ioan Suciu) și directorul SPP, Nicu Anghel (șeful lui Truțulescu) • Șeful Poliției române, generalul Nicolae Berechet, anunță că uniforma colonelului lui Truțulescu a fost găsită într-o garsonieră din municipiul Arad. Alături de uniforma militară a mai fost găsit un pistol cu laser și dispozitiv de tragere pe timp de noapte foarte sofisticat și 200 de cartușe.

29 aprilie: Directorul SPP, Nicu Anghel, își înaintează demisia. În locul lui este numit ca director interimar colonelul Sava Postolache • SPP precizează că „pistolul cu rază laser SMITH și WESSION model 4006 Laser Devices INC” și muniția aferentă găsite abandonate de colonelul Truțulescu într-o garsonieră din Arad nu sînt în dotarea SPP.

30 aprilie: Colonelul Gheorghe Tru-

țulescu este declarat dezertor • Sînt trecuți în rezervă generalii de brigadă Ion Dohotaru, șeful Direcției Protecție și Siguranță Militară din MAPN, și Mariu Mihai Stan, șeful Centrului de Documentare Operativă din cadrul SPP. Cei doi aveau obligația de serviciu de a cunoaște activitățile desfășurate de ofițerii din subordinea lor • Comisia de apărare a Senatului îl audiază pe directorul SRI, Costin Georgescu • Comandorul Ioan Suciu declară în cadrul audierilor de la Parchet că l-a informat pe generalul de flotilă Ioan Bucșe, șeful Statului Major al Aviației și Apărării Antiaeriene, despre „transporturile speciale” ale SPP • Parchetul General îl audiază în calitate de martor pe fostul șef al SPP, Nicu Anghel • Ministrul Justiției, Valeriu Stoica, adresează o scrisoare procurorului general al Parchetului de pe lângă Curtea Supremă de Justiție, Sorin Moiescu, în care îl cere să urgenceze cercetările în acest caz.

2 mai: Se anunță că procurorii militari au emis alte șapte mandate de arestare, dar numai patru nume sînt date publicității: generalul (r) Gheorghe Florică, fost comisar șef al Gărzii Financiare în perioada 1991-1993 (aflat acum la Atena), Chiață Marian, patronul discotecii „Black & White”, beneficiar al transportului de țigări, și cetățenii Jamal Al Atm (sirian) și Hitam Sa Silim (iranian). Potrivit comunicatului Parchetului Militar aceste persoane fac parte dintr-o grupare de tip mafiot. Toți sînt puși în urmărire generală.

3 mai: Colonelul Truțulescu este dat în urmărire generală prin Interpol • La ora 13 Truțulescu este arestat într-un apartament din Arad, iar la ora 20.30

ONG-urile, statul și presa

Pe 4 mai, la sediul GDS a avut loc o conferință de presă organizată de un grup de patru ONG-uri: Asociația pentru Apărarea Drepturilor Omului (APADOR-CH), Liga Apărării Drepturilor Omului (LADO), Liga Pro Europa (LPE) și Societatea Independentă Română pentru Drepturile Omului (SIRDO). În ultima perioadă, rolul ONG – urilor a fost înțeles eronat atît de autoritățile guvernamentale, cît și de o parte a presei, au specificat reprezentanții celor patru organizații. Ei și-au arătat surprinderea față de reacțiile violente ale unor înalți demnitari ai statului și ale unor ziaristi la semnalele de alarmă trase de asociațiile – românești și internaționale (Amnesty International) – care monitorizează modul în care sînt respectate drepturile omului în România. Vorbitorii au subliniat faptul că negarea sau minimalizarea violărilor drepturilor omului nu poate duce decît la înmulțirea cazurilor de acest gen. Reprezentanta APADOR-CH, Manuela Ștefănescu, a amintit că, în ultima perioadă, asociațiile și fundațiile neguvernamentale au fost acuzate în mod repetat de „afaceri cu mașini, țigări, cafea și băuturi alcoolice”. Dar, a remarcat Manuela Ștefănescu, sarcina descoperirii și combaterii acestor activități ilegale revine organelor abilitate de stat și nu trebuie culpabilizat – așa cum s-a întîmplat în recenta campanie de presă – întregul sector al societății civile pe care îl reprezintă ONG-urile. (S.I.)

PS
pe scurt

DAN PAVEL

Despre erorile de calcul ale conducătorilor

Mă pregăteam să scriu o serie de articole despre amnistie, dar atenția mi-a fost distrasă de scandalul țigărilor de la Otopeni. Zgomotul făcut de presă era exagerat, din moment ce aceste lucruri se desfășoară de ani de zile și nu numai în țara noastră, ci în toate fostele țări comuniste. Așa că ele au intrat deja în peisajul obișnuit al unei corupții cvasioficializate. În momentul în care am acordat mai multă atenție aspectelor instituționale ale scandalului, mi-am dat seama că de fapt ne confruntăm cu aceeași problemă pe care actualii conducători încearcă s-o rezolve pe calea amnistiei. Chiar dacă presa a deturnat atenția sau a făcut anumite divisiuni, în mod deliberat sau fiind victima unor dezinformări calificate, totuși scandalul provocat de ea este benefic. El echivalează cu acea presiune formidabilă care îi împinge pe conducători să opereze schimbări pe care altminteri nu le-ar fi făcut.

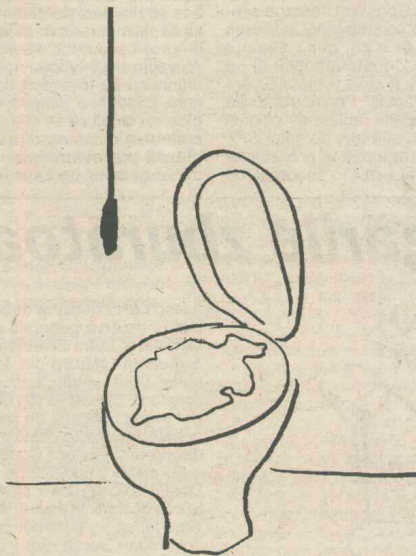
Există o trăsătură comună între republica lui Iliescu și cea a lui Constantinescu (în *political science* nu se poate vorbi despre „regimuri politice” care poartă nume de persoane, ci de regimuri politice precum cel comunist, fascist, democrat liberal etc.): tentativa de a converti fostele instituții ale represiei totalitare în stilpi ai puterii democratice. Sunt două realități de stat radical diferite, însă alcătuite din aceiași oameni sau oricum conduse de oameni care au făcut parte din vechile structuri. Cu toate că noile realități constituționale, legile și regulamentele îi obligă să joace alt joc, cei obișnuiți cu vechile năravuri joacă tot cum știu ei, de câte ori se poate. Iar ideea că primirea prin noi veniți va schimba ceva este bună numai atunci când tinerii nu suferă influența negativă a celor vechi, pe care îi imită.

Nici Iliescu, nici Constantinescu nu au avut voință politică și curajul de a epura noile structuri ale statului democratic de cei care au lucrat pentru structurile represive din trecut. Lucrul se putea face fie prin varianta legală est-germană sau cea a lustrajei, fie printr-un procedeu de autoritate personală. Cei doi președinți de până acum au crezut că vor câștiga loialitatea celor care lucrează în respectivele instituții dacă îi vor menține în funcții și chiar îi vor promova. Cu toate acestea, picioarele de lut ale noului colos al puterii continuă să se înmoaie, ceea ce ne spune că opțiunea celor doi conducători supremi nu a fost cea mai bună. Statul de drept a început să funcționeze, însă existența sa este permanent pusă în pericol de faptul că tocmai cei puși să-l administreze nu îl iau în serios.

Lista celor demisiți până acum și a celor care vor fi demisi de acum încolo îi va cuprinde pe cei care trebuiau dați afară de la bun început, în ianuarie 1990 sau în decembrie 1996. Și chiar dacă până la urmă vor fi toți eliminați, dispariția lor va fi tardivă și de nici un folos, pentru că vor fi apucat să strice toate meriele din coș. Chiar și pe cele din recoltele postcomuniste. Cohorte de tineri sint marginalizate, în timp ce conducătorii actuali cred că nimic nu se poate face fără experiența celor vechi. Ceea ce nu înțeleg ei este că, datorită faptului că regimul comunist a căzut printr-o revoluție, oricum funcțiile pe care trebuie să le joace cei din pozițiile-cheie sint radical diferite de cele de dinainte. Dacă noul joc tot trebuie învățat la locul de muncă, atunci de ce să nu fie jucat de cei care nu au apucat să fie mutilați de vechile deprinderi și mentalități? Chiar dacă au mai pătruns și tineri în noile structuri ale puterii, uneori în posturi-cheie, ei au fost siliți să se supună sistemului clientelar, care este mecanismul de continuitate între vechiul și noul regim politic.

Faptul că instituțiile noului stat de drept, inclusiv cele implicate în scandalul cu țigările, continuă să funcționeze alandala ne dovedește că logica organizațională interioară a acestora este în continuare mai puternică decât șefii puși să le conducă. Dacă personalitatea acestor șefi ar fi fost mai puternică, atunci instituțiile ar fi fost deja reformate. Instituțiile nu au fost reformate. Ele nu își îndeplinesc încă funcțiile proprii. Dacă le-ar fi îndeplinit, atunci nu s-ar fi petrecut scandalul actual și nici zecile de mii de cazuri de corupție din jur. Am stat de vorbă cu numeroși șefi de tip nou, inclusiv din servicii de informații, iar felul în care vorbeau despre instituțiile pe care le conduceau și despre oamenii din subordine m-a convins că de fapt ei erau conduși de instituțiile și de oamenii pe care se presupunea că ar trebui să-i țină sub control. Dacă am trăi într-o democrație liberală funcțională, aceasta ar fi garanția cea mai puternică a statului de drept: funcționarea instituțiilor. Numai că noi nu am ajuns nici măcar în stadiul în care să funcționeze normele (cele votate în *Parlament*), apărute în urma unor ordonanțe de urgență sau care funcționează ca regulamente interioare. Instituții fără norme și putere fără autoritate — iată definiția regimului politic instaurat după căderea comunismului.

Când un vehicul nou, aflat încă în garanție, circulă defectuos, de vină este conducătorul. Mecanismul care stă la baza funcționării statului de drept este însă mult mai complicat. Conducătorul are nevoie să pună în fruntea fiecăreia dintre instituții oameni în stare să le conducă în sensul logicii funcționale a mecanismului integral, să-i verifice și să-i controleze. Altminteri, cei care au interesul ca democrația actuală și statul de drept să nu funcționeze ca lumea (de la Iliescu până la Vadim Tudor, de la rețelele mafioate până la burocrația coruptă) vor face tot posibilul să pună mâna pe puterea pe care au pierdut-o. Paradoxul noii situații politice este că, în ciuda faptului că a avut loc alternanța la pu-

tere, iar forțele democratice au ajuns în sfârșit să guverneze, noii conducători continuă să se bazeze pe vechiul mecanism al puterii, pe vechile instituții noi, pe care cred că le controlează doar pentru că au pus în fruntea lor oameni de încredere sau propriile rețele clientelare.

A venit timpul ca voi, conducători aleși prin votul nostru, să vă asumați consecințele faptului că ați fost aleși! Dacă nu, lăsați-i să vină înapoi pe cei care știu să fure astfel încât (aproape) toată lumea să fie mulțumită! Măcar ei nu promiteau altceva...

Ministerul Finanțelor Direcția Generală de Comunicare

Situația magazinelor cu regim de duty-free din aeroportul Otopeni

Prin ordinele semnate astăzi de ministrul Finanțelor, domnul Daniel Dăianu, s-a dispus:

1. Retragerea definitivă a autorizației de „duty-free shop” nr. 1/02 august 1993, eliberată de Ministerul Finanțelor societății comerciale EDF ASRO SRL, pentru magazinele situate în perimetrul Biroului vamal de frontieră Otopeni-Călători.

2. Retragerea temporară pe o perioadă de 3 luni a autorizației de „duty-free diplomatic shop” nr. 29/12 iulie 1996, eliberată de Ministerul Finanțelor societății comerciale EDF PROPERTIES SERVICES (ROMANIA) SRL, pentru magazinul amplasat pe lângă Biroul vamal Țirguri și Expoziții — incinta Clubului Diplomatic București-Băneasa.

Ordinile vor intra în vigoare cu data confirmării de primire din partea celor două firme și vor fi duse la îndeplinire de Direcția Generală a Vămirilor.

Verificările au constatat diferențe între situația faptică și evidențele scriptice, ceea ce constitu-

România în dialog individualizat cu NATO

Vizita ministrului român de Externe, Andrei Pleșu, și a ministrului Apărării, Victor Babiuc, la sediul Alianței Nord-Atlantice din Bruxelles, în ziua de 29 aprilie, a avut loc în cadrul „dialogului individualizat” inițiat de NATO cu statele candidate sau non-candidate la statutul de membru NATO.

După escaza din 27 aprilie la Luxemburg, unde a participat la Consiliul de Asocieri România-UE, ministrul de Externe, Andrei Pleșu, a putut constata și la această reuniune o apreciere cvasi-unanimă a eforturilor României de a atinge standardele ce deschid drumul spre NATO; majoritatea statelor prezente susțin deschis candidatura României, iar altele, precum Marea Britanie, declară că vor face „tot posibilul” pentru integrarea țării noastre în Alianță. Aici, la Bruxelles, a spus Andrei Pleșu, „sintem pe listă”, iar acasă „trebuie să continuăm să ne facem temele și să accelerăm ritmul reformelor”.

Ultima criză guvernamentală din țară nu a afectat unanimitatea atitudinii pozitive față de România, în opinia ministrului român de Externe, iar cei prezenți la reuniune au apreciat că problema minorităților a fost soluționată la noi în mod armonios. Reformele, însă, vor fi singura cale de integrare — cum au afirmat reprezentanții Germaniei. Fiind un factor de stabilitate, țara noastră trebuie să facă parte din structurile de securitate în regiune, considerau reprezentanții Italiei. Dar, în opinia Luxemburgului, România trebuie să dubleze ritmul reformelor economico-militare.

„Reforma militară reprezintă noi structuri organizatorice, învățămînt militar și înzestrarea armatei”, observa Victor Babiuc, ceea ce implică o creștere a bugetului militar cu aproximativ o mie de miliarde lei.

Argumentul României privind deficitul de securitate, invocat pentru a sublinia necesitatea aderării țării noastre la NATO, a primit, în timp, răspunsul prin „metafora ușii deschise”. De data aceasta, ministrului Andrei Pleșu i s-a răspuns că, la NATO, „ușa este deschisă pentru România”, dar „metafora ușii deschise nu reprezintă un principiu, ci un mecanism”.

DELLIA DUNĂ

Bruxelles, 30 aprilie 1998

Declarația ambasadorului James C. Rosapepe referitoare la votul privind NATO, din Senatul Statelor Unite

Ca urmare a votului de ieri din *Senatul Statelor Unite ale Americii* prin care s-a ratificat extinderea NATO, ușa către NATO pentru România este deschisă. Votul este un pas istoric către obiectivul SUA de a sprijini crearea unei Europe pașnice, prospere și nedivizate. În plus, respingerea de către *Senat* a amendamentelor ce ar fi limitat extinderea pe mai departe reprezintă o aprobare fermă a politicii ușii deschise către NATO. Cu toate că vor continua dezbateri susținute privind ritmul extinderii alianței, direcția pe care se înscrie politica SUA este clară, și anume o alianță NATO ce va include toate democrațiile interesate din Europa.

1 mai 1998

ie abateri de gravitate potrivit art. 25 din Ordinul 586/1993, precum și încălcări ale legilor în vigoare, respectiv infracțiuni de evaziune fiscală, fals și uz de fals. Acestea din urmă au constatat în prezentarea unor documente neconforme cu realitatea, fapte prevăzute de art. 12 și 13 din Legea nr. 87/1994 și art. 178 din Codul Vamal, contravenții prevăzute de art. 1, litera „a”, din Legea nr. 12/1998, cîntînd în desfășurarea unor activități comerciale pe perioada suspendării temporare, precum și mai multe abateri de gravitate prevăzute de art. 25 din Ordinul nr. 586/1993 al Ministerelor Finanțelor și Comerțului.

Față de încălcările de legi constatate, care au condus la ridicarea permanentă și, respectiv, temporară a Autorizațiilor de Funcționare la nivelul Ministerului Finanțelor s-a realizat un Proiect de Hotărîre de Guvern privind exceptarea de taxe vamale a mărfurilor importate și comercializate în regim de „Duty-free” și de aprobare a Normelor de organizare, funcționare și control vamal ale magazinelor „Duty-free” și ale magazinelor pentru servirea în exclusivitate a reprezentanților diplomatice și personalului acestora.

28 aprilie 1998

EMIL HUREZEANU

Statul în flagrant

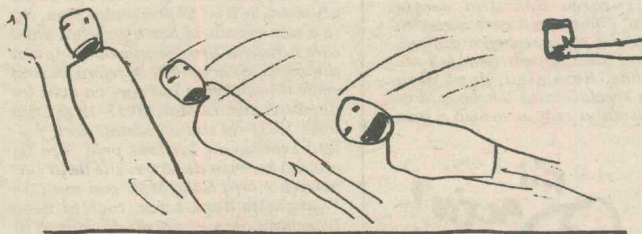
România este captivată, românii aşteaptă urmarea, episodul proxim, cu o stupefacţie tot mai puţin amuzată. Scandalul űigărilor de contrabandă de la Otopeni a devenit spectacolul popular de cea mai amplă rezonanţă al sezonului şi tînde să se transforme în simptomul cel mai convingător al unei boli cronice: corupţia metastatică a organismelor de stat, care acum, prin amploare, împîcaţii, răspunderi declinate sau delegate, atinge chiar nucleul tare al instituţiilor de putere.

Afaceri de contrabandă, mari şi foarte mari, au mai fost. Generali de armată, poliţie sau SRI au mai fost implicaţi în afaceri dubioase, cu dosare, armament sau űigări. Acum însă asistăm la o dereglare necontrolată a conexiunilor, care-i includ atît pe responsabilii principalelor servicii de informaţii interne, cît şi conducerea militară şi politică a ţării. Angajarea personală, în prima rundă a dezvăuirilor, a preşedintelui Constantinescu, rolul jucat de principalul său colaborator din SPP, Nicu Anghel, protecţia pe care acesta din urmă i-a acordat-o în mod evident principalului vinovat îngrijorează şi sperie. De altfel, opoziţia se ocupă copios de acest caz, încercînd să cîştige simpatie politică şi populară, în mod ieftin. Preşedintele statului s-a autoexpus în mod periculos, cu o lipsă de tact şi previziune neobişnuită.

Scandalul dezvăluie o serie de pene cronice în funcţionarea organismelor de putere ale statului. SRI, SPP, conducerea aviaţiei militare, anumite partide politice, întîmi ai oficiului prezidenţial sînt, şi chiar de mai mulţi ani, veriĝi într-o suită de afaceri ilegale lucrative, antistatale. Doar posibilitatea ca astfel de afaceri să se desfăşoare, cu anii, la cele mai înalte niveluri ale statului confirmă resentimentele cele mai sumbre, potrivit cărora România se află de multă vreme în plasa unor structuri paralele de putere, cu resorturi, impulsuri şi beneficii obscure, sfîdînd organizarea democratică a statului şi opinia publică. Lentoarea şi ridicolul în care, de zece zile încoace, se derulează filmul afacerii de la Otopeni, contradicţiunile incredibile dintre responsabili serviciilor secrete şi ai armatei, fanfaronada impenitentă a acestui 007 de aparat ceaşist, preluat şi promovat în două regimuri prezidenţiale alte de diferite, totuşi, la nivelul valorilor moral-politice profesate şi practicate, stîr-

nesc teamă şi alarmă, indicînd şi gradul de dezorganizare structurală a aparatului de stat. Deci pe lîngă acţiuni reprobabile, şi capacitatea imunitară a statului, şi procedurile de reparare a prejudiciilor sînt supuse aceluiaşi mecanism degradat, nefuncţional.

Principala concluzie este că, după aproape zece ani de evoluţie democratică, structura de stat, militar-autoritară, a rămas predominant ocupată de exponenţii elitelor ceaşiste. Calităţile normative şi metodele de lucru ale aparatului

militar-poliţienesc şi de securitate şi-au păstrat culoarea şi valorile de structuri închise, cu posibilităţi de acţiune scăpate de sub controlul democratic, în care abuzul poate fi sinonim cu regula şi camuflajul. În numele unei democratizări naturale a organismelor de stat, în aproape zece ani de la prăbuşirea dictaturii, instituţiile de tip militar ale statului - poliţie, armată, securitate - au fost supuse doar unor transformări de faţadă, de fapt. Într-un climat politic viciat de neprofesionalism, incapacitatea funciară a clasei politice de a reforma rapid şi convingător economia, simpatia populară s-au îndreptat, chiar dacă neexplicit, spre instituţiile de forţă. De aceste instituţii şi funcţionarea lor partizană au avut nevoie toţi liderii politici români postdecemбриşti, care le-au curtat, le-au mîngîiat duos pe creştet. Aşa s-a ajuns la inflaţionarea aparatului de forţă cu atîtea servicii de informaţii paralele şi inutile într-un stat de drept funcţional. Aşa au fost acceptate şi apoi moştenite sub două regimuri prezidenţiale atribuiţi

abuzive, incompatibile cu ordinea democratică, în beneficiul unor organisme ca SPP sau SRI, abilitate, între altele, să desfăşoare chiar şi activităţi de profit economic, la adăpostul secretului militar.

Producerea unui astfel de scandal provoacă, pretutindeni în lumea democratică, serii de demisii sau destituirii. Pentru fuga de sub escortă a unui periculos criminal, din neglijenţa unor poliţişti, în Belgia au demisionat recent ministrul de Interne, ministrul Justiţiei şi comandantul jandarmeriei, primul-ministru fiind confruntat cu o mişcare de neîncredere în Parlament. La Bucureşti, în ciuda faimosului „flagrant”, adică a unui așa-zis incident, provocat şi controlat de autorităţi, vinovatul principal nu doar că a reuşit să dispară fără urmă, dar el a făcut-o plecînd într-un concediu aprobat de şeful unui principal serviciu de securitate al statului, un apropiat al preşedintelui ţării, care, în schimb, a ezitat să-l destituie.

Proaspăt reinstalaţi în funcţii, minis-

trul űigarei. De la Otopeni, să spunem.

Scandaluri de corupţie au loc mereu pretutindeni, şi în Africa, şi în Europa Occidentală. În ele sînt implicaţi miniştri şi generali, mai degrabă decît diriginţi de poştă sau educatoare. Grave sînt proporţia spornică a scandalului din România, implicaţiile la maxim nivel politic, care, chiar dacă doar bănuite şi nu probate, sînt periculoase pentru fiinţa unui stat; alarmează, în sfîrşit, dezordinea în care scandalul şi prejudiciile sale sînt reparate şi contracarate de statul de drept. De-comunizarea şi reforma instituţiilor de putere - armată, poliţie, servicii secrete - vor trebui să redevină principalele obiective ale democratizării din România. Recentul scandal al copiilor din Germania dezvăluia grade de corupţie şi complicitate cu fărădelegea în ambasade şi poliţii judeţene. Recent, un fruntaş al partidului extremist România Mare anunţa că serviciul de informaţii al lui C.V. Tudor e cel mai puternic din ţară. De altfel, liderul acestui partid, ca de obicei, uzînd de informaţii directe din serviciile de informaţii ale statului, a lansat primul ştirea privind corupţia tuturor organelor de stat, despre care s-a plîns, ipocrit, în străintătate, cu cîteva zile înaintea izbucnirii scandalului de la Otopeni.

România este încă o democraţie fragilă. Evoluţia ei democratică şi euro-atlantică nu este încă garantată. Exponenţii intereselor totalitare, extremist-naţionaliste, antieuropene, însoţiţi de nostalgicii comunismului, nu au fost învinşi, ci, pe fondul crizei economice îndeosebi, proliferază şi sînt vigilenţi. Scandalul Otopeni este, într-un fel, opera lor şi, în acelaşi timp, paradoxal, le va da şi apă la moară. O mobilizare rapidă şi drastică a autorităţii democratice este acum antidotul, în absenţa căruia, România va fi împinsă, cu furie, încă o dată, înspre zona de experimente postcomunisme, antieuropene, de la fronturile ei răsăritene. Sînt mulţi cei care o vor acolo, tot mai mulţi şi mai puternici.

Sondaj CURS 21-27 aprilie 1998

Cîtă încredere aveţi în următoarele instituţii?

	foarte multă	multă	puţină	foarte puţină/ deloc	nu ştiu/ nu răspund
Armată	24%	48%	19%	7%	2%
Biserică	38%	39%	16%	6%	2%
Justiţie	7%	27%	43%	21%	2%
Guvern	4%	27%	42%	23%	3%
Preşedinţie	11%	35%	33%	19%	2%
Poliţie	5%	26%	42%	25%	1%
Primărie	4%	32%	45%	15%	4%
Presa scrisă	9%	40%	34%	12%	4%
Radio	14%	59%	19%	5%	3%
Televiziune de stat	9%	47%	32%	10%	3%
Televiziunile particulare	17%	56%	20%	4%	3%

PS
pe scurt

Vadim Tudor în atenţia Parchetului General

Pe 24 aprilie, preşedintele Partidului România Mare, Corneliu Vadim Tudor, l-a acuzat pe ministrul de Interne, Gavril Dejeu, că în anii '50 „s-a turnat fratele la securitate”. Aceleaşi informaţii au apărut şi în ziarul partidului, *România Mare*, unde ministrul de Interne este calificat drept „un bătrîn torţionar din PNűCD”. Gavril Dejeu a depus, la *Parchetul General de pe lîngă Curtea Supremă de Justiţie*, o plîngere penală împotriva lui Vadim Tudor.

Pe 24 aprilie, 15 parlamentari PRM au adresat mai multor organizaţii internaţionale un memorandum în care îl acuză pe preşedintele României, Emil Constantinescu, că „ar fi luat mită două milioane de dolari pentru a închide ochii la jefuirea flotei maritime şi a flotei aeriene româneşti”. Documentul afirmă că în România toate instituţiile puterii sînt asociate cu structuri de tip mafiot. Memorandumul îi mai acuză de corupţie, printre alţii, pe consilierii prezidenţiali Zoe Petră (acuzată că ar fi primit 5 milioane de dolari pentru privatizarea *Romcim*) şi Dorin Marian („omul către care duc toate firele mafiei”).

Memorandumul celor 15 parlamentari PRM a fost analizat pe 25 aprilie în *Consiliul Superior de Apărare a űării*. În comunicatul dat publicităţii după şedinţa CSAT se arată: „afirmaţiile parlamentarilor Partidului România Mare aduc grave prejudicii intereselor României, atît în plan intern, cît şi internaţional, fiind de natură să afecteze siguranţa ţării”. CSAT „consideră că este de datoria Parchetului General de pe lîngă Curtea Supremă de Justiţie să cerceteze temeinic acuzaţiunile din acest document, potrivit procedurilor legale, şi să ia măsurile ce se impun”.

Pe 27 aprilie, consilierii prezidenţiali Zoe Petră şi Dorin Marian au depus plîngeri penale împotriva celor 15 parlamentari PRM care au semnat memorandumul. Ambii l-au acţionat în judecată, separat, pe Corneliu Vadim Tudor. (I.A.)

NEMIRA

Silviu Brucan
DE LA CAPITALISM
LA SOCIALISM ŞI RETUR
O BIOGRAFIE ÎNTRE DOUĂ
REVOLUűII

Costin Scorpan
ISTORIA ROMÂNIEI
ENCICLOPEDIA

Alain Dewerpe
SPIONUL
ANTROPOLOGIA SECRETULUI DE
STAT CONTEMPORAN

Comenzi: C.P. 26-38 Bucureşti

Despre diagnosticarea generațiilor

Articolul lui Răzvan Paul, **Generația plictisită**, apărut în numărul 15 (425), 14-20 aprilie 1998 al revistei „22”, ar putea să provoace și să intrige o bună parte din tinăra generație românească a sfârșitului de mileniu. Întrucât mă număr printre cei pe care articolul de față i-a intrigat, îmi voi îngădui să formulez în continuare câteva întimpnări la acest text.

Autorul articolului anunță de la bun început că, întrucât tema interbelică a generației i se pare în continuare vie și fierbinte, a purces în mod neștiințific la căutarea unei identități – spirituale sau culturale – a noii generații. Căutarea lui ar fi fost motivată și de faptul că luase în serios o formulă folosită de Dan C. Mihăilescu (în numărul 51/1996 al revistei „22”), cu adresă la generația lui Cristian Bădiță: ar exista deja o „generație Humanitas”, înfometată de experiențe culturale și locuită de obsesia autodesvuirii. Concluzia acestei cercetări apare în culori definitiv sumbre: acea „generație Humanitas” pe care Dan C. Mihăilescu o descria entuziast ar fi o pură ficțiune. În fapt, generația tinăra din România de azi ar fi în întregime dezabuzată, plictisită, atinsă de maladii protocroniste și de o funciară sterilitate. Oboseala prematură, paraliză în formule identitare anacronice și debusolarea interioară ar contura o parte din tarele acestei generații plictisite – ce explorează plictiseala în diferite registre, de la tehnicile studiului mecanic pînă la „modelul Anastasia”.

Nu am intenția să sprijin aici punctul de vedere al lui Dan C. Mihăilescu, care ar fi stimulat elaborarea iluziei inițiale a autorului despre noua generație de intelectuali. Obiecția pe care vreau să o formulez are o natură mai principială și nu e, ca atare, congruentă cu nici una din cele două poziții.

În primul rînd, impresia mea este că a încerca să detectezi, chiar dacă empatic și existențial, „un atu distinctiv” al unei noi generații e o ambiție tributară unei forme de esențialism. Altfel spus, o asemenea căutare pornește de la premisa că s-ar putea găsi o esență a generației tinere, un fel de fluid magic ce ar unifica „spiritual” întregul potențial al acestei generații. Or, cum lucrurile apar în realitate sub forme de o diversitate greu reducibilă la o esență comună tuturor, am putea renunța, pentru economie de energie, la ipoteza unei asemenea esențe. Același raționament ar putea funcționa și pentru a deconstrui clișeu „generației pro”, care ar avea, se zice, o esență artificială, goliță de autenticitate – culoarea negativă a acestei esențe justifică, pentru Răzvan Paul, descalificarea a priori a acestei generații. Așa aduga aici că acest raționament ce încearcă să demonteze ipotezele esențialiste poate fi dublat, și în cazul meu cred că este deja, de o confruntare reală cu aceste generații demonizate. Experiența mea de preparator universitar, deși redusă ca întindere, nu mi-a dezvăluit încă efectele pustiitoare ale culturii pro. Studenții din primul an cu care am lucrat nu dau încă semne de vid interior care să-mi îndreptățesc o așezare în pesimism. La fel, foștii mei colegi din „generația Humanitas” care au absolvit Facultatea de Filosofie nu pot fi catalogați, în

bloc, ca o generație lipsită de consistență interioară și amenințată de ratare. Cred că lista exemplelor care infirmă o plasare monolitică a tinerilor sub categoria generației plictisite ar putea continua.

Al doilea lucru pe care aș dori să-l notez ține de structura imaginărilor a articolului lui Răzvan Paul. Impresia mea a fost că regăsesc aici cele mai multe elemente care compun un scenariu apocaliptic sau milenarist: dezolarea cu privire la statu quo, oboseala unei lumi ce își așteaptă sfârșitul (sînd desigur, în apropierea mileniului), semnele de generării oamenilor la acest sfîrșit al timpurilor și, ca o incurunare, investiția în așteptarea unui nucleu tare al generației, a unei gînte careia de moarte nici nu-i pasă. Prefigurarea apariției acestei „gînte” e nota prin care scenariul milenarist poate recupera din optimismul uitat la vederea lumii muribunde. Rezumînd, după derularea spectacolului tenebros al comunismului real, urmează o tran-

ziție în care „generațiile” tinere sînt lipsite de repere și de vitalitate. Peisajul social e întunecat, iar anemia tinerilor e tot mai profundă. Pe acest fond, s-ar ivi, salutar, „nucleu tare” al acestei generații altminteri pierdute. Tabloul lasă să se întrevadă destul de clar vocația mesianică a acestei elite salvatoare.

Aș încheia acest text fără a-mi încorpora optimismul în anunțul, fie și „intuitiv”, al unei „gînte” încă invizibile care ne-ar putea „elibera” de marasm. Optimismul meu este mai difuz și nu se referă la o generație anume, fie ea „Humanitas”, „pro” etc. Ceea ce nu înseamnă pe de altă parte că aș aplauda cu entuziasm, fără nici o curiozitate analitică, pe oricine din „generația Humanitas” sau „pro”. Nu sînt, prin urmare, nici adeptul glorificării unei „generații” anume, la fel cum nu pot nici să subscriu la demiterea integrală a alteia, din motive fondate pe judecățile mele de valoare sau pe ierarhiile mele interioare. Concluzia ar fi că faptul de a încadra o anumită „generație” într-un tipar imobil, pe care e gravat un diagnostic precis – ce indică eventual o malădie incurabilă – mi se pare destul de prezumpțios și ne-realist. În plus, nu cred că o anamă aruncată asupra unei generații întregi ar putea contribui la o redresare a situației, chiar în condițiile în care ar oferi o descriere realistă a lucrurilor.

BRÎNDUȘA PALADE
SNSPĂ – Departamentul de Științe Politice

Învierea – a treia zi?

Stimate Mircea Mălu!

Nu cunosc poziția teologică pe care o aveți, însă încurajaj de îndemnul dumneavoastră de a nuanța problema pe care ați ridicat-o, m-am simțit dator să răspund provocării pe care ați lansat-o în paginile săptămînalului „22”, nr 16 (426), 21-27 aprilie 1998.

Pasașele din Mat. 16:21, Marcu 8:31 și Luca 24:7 sînt doar simple rezumate ale spuselor lui Isus. Există însă și texte care citează direct cuvintele Sale. Mat. 26:61, Ioan 2:19-22 și Marcu 14:58 redau acele cuvinte ale lui Cristos prin care Se referă la trupul Său ca la un templu și afirmă că dacă iudeii vor distruge acest templu, El îl va reface în trei zile. Mai mult, în Mat. 12:39-40, Isus spune că poporului evreu nu i se va da alt semn decît cel al prorocului Iona, care a stat trei zile în burta peștelui, după care a revenit printre oameni ca înviat din morți. Și acest text se referă în mod evident la învierea Lui care va avea loc după trei zile. În Mat. 20:17-19 și Luca 9:22; 18:31-34 sînt prezentate acele profeții exprese ale lui Isus prin care își anunță învierea după trei zile de la survenirea morții Sale. Mult mai mult, în **Evanghelia după Luca**, tocmai acea **Evanghelia** despre care ați afirmat că ar fi „demnă de luat în seamă” datorită considerației speciale pe care i-au arătat-o Marcion și Oscar Cullmann, se vorbește fără echivoc despre faptul că Cristos a afirmat că va învia a treia zi (Luca 18:31-34); chiar și ingerii de la mormînt îi confirmă spusele și li întăresc afirmațiile (Luca 24:6-7).

Consider că nu mai trebuie să arătăm aici că motivele care l-au determinat pe ereticul gnostic Marcion să considere autentică doar **Evanghelia după Luca** (cu excepția citorva pasașe) au fost diferite de cel pe care l-ați prezentat, iar concepțiile moderniste ale lui Oscar Cullmann au fost puternic contestate de cercurile teologice ortodoxe (în sensul unei doctrine biblice). Credibilitatea istorică a **Evangheliilor** (Sinopticele și Ioan) a fost de nenumărate ori demonstrată (a se vedea, spre exemplu, Craig Blomberg, *The Historical Reliability of the Gospel*, Illinois: Inter-Varsity Press, 1987), chiar dacă ea a fost dur atacată de teologi ca Bultmann, promotorul demitizării, considerat cel mai inverșunat adversar al istoricității **Evangheliilor** (în special al **Evangeliei după Ioan**). Așa cum sublinia și Carl F. Henry, susținîndu-l pe John Marsh, „nici o deosebire făcută între fapt și interpretare în istorie, între istorie și meta-istorie, între ceea ce germanii numesc *Geschichte* și *Urgeschichte* nu este satisfăcătoare pentru teologul și filozoful creștin” (Dumnezeu, revelație și autoritate, *Ora-dea: Cartea Creștină*, vol. 3, p. 362), pentru că revelația creștină conținută în **Evangheliile** este anulată dacă răstignirea și învierea lui Isus Cristos nu aparțin aceleiași istorii care include moartea lui Cezar și a lui Hitler. Prin urmare cei doi nu sînt tocmai o autoritate „demnă de luat în seamă” cînd este vorba să i se acorde un statut special **Evangeliei după Luca** în defavoarea celorlalte, avînd în vedere și faptul că ceilalți evangheliști (Matei, Marcu, Ioan) au fost totuși martorii evenimentelor pe care le narază.

În ceea ce privește pasajul din Luca 23:39-43, pe care, nu știu de ce – de vreme ce **Evanghelia după Luca** are o greutate „specială” – ați simțit nevoia să-l sprijiniți și cu **Evanghelia apocrifă** a lui

Nicodim, care nu a fost recunoscută de către Biserica Primară ca „demnă de luat în seamă”, aici nu este vorba de înviere, ci de faptul că Cristos urma să moară și să meargă în Rai, întrucît avea un duh nemuritor. Cuvintele Lui, „Adevărat îți spun, astăzi vei fi cu Mine în Rai” (în greacă: „ἀπὸν σοὶ λέγω, σήμερον μετ' ἐμοῦ εἶσθι ἐν τῷ παραδείσῳ”; **Noul Testament Grecesc**, editat de K. Aland, M. Black, C. M. Martini, B.M. Metzger și A. Wikgren, ed. a 3-a corectată), scot în evidență că Isus urma să moară chiar în aceeași zi (vineri – n.n.) și că tot în aceeași zi va fi cu duhul în Rai. În perioada în care a trăit în chip de om El era pe pămînt cu noi, iar la moartea Sa duhul Său pe care l-a încredințat în mîinile Tatălui urma să fie în Rai. Acest lucru nu este nicidicum ceea învierea la care Se refera El cînd le spunea ucenicilor că va reclădi în trei zile templul trupului Său. Evenimentul învierii a constat din întoarcearea Sa cu trupul printre cei vii. Prin urmare, a fost posibil să-i spună tilharului: „Astăzi vei fi cu Mine în Rai” și totodată să învieze a treia zi după cum a profețit. Dacă Isus ar fi înviat cu trupul în ziua în care a murit, atunci ar fi normal să presupunem că, fiind împreună cu El în Rai, și tilharul ar fi înviat în aceeași zi. Despre un asemenea eveniment nu ni se vorbește însă în nici una din sursele existente. Așadar învierea nu a putut avea loc în ziua răstignirii, după cum ați afirmat fără un termen biblic satisfăcător.

În ceea ce privește fragmentul din Ioan 20:17, nu văd ce amestec are el, de vreme ce nici nu infirmă și nici nu confirmă teoria pe care ați avansat-o, însă este cert că **Evanghelia după Ioan** nu este un document complet lipsit de valoare istorică, așa cum ați afirmat imbrățîșînd concepția lui Cullmann. Ea redă o serie de amănunte istorice care pot fi găsite numai aici și care nu au putut fi infirmate nici pînă astăzi. Oricum **Evangheliile** stau ca mărturie și în zilele noastre, pe cînd scrierile lui Cullmann sînt considerate cel puțin demodate de către cercurile liberale (a se vedea și pozițiile lui Barth, Van Til, Tillich, Panenberg sau Moltmann).

În continuare îmi exprim certitudinea că N. Steinhardt nu a sprijinit în nici un fel ideea că Isus ar fi înviat chiar în ziua morții Sale, acel „de urgență” pe care l-ați subliniat nefînd în nici un caz o dovadă a faptului că lucrurile ar fi stat altfel.

Ideea că Isus a înviat în ziua în care a murit desființează complet credibilitatea spuselor Sale – căci El a afirmat că va învia a treia zi –, profilul Său moral și în cele din urmă chiar divinitatea Sa. Un Cristos care anunță în repetate rînduri că va învia într-o anumită zi, înviind însă cu trei zile mai devreme, este în cel mai bun caz o persoană confuză și nedemnă de încredere, iar în cel mai rău un mincinos notoriu, un fals profet și un fals fiu de Dumnezeu. Sînt sigur că nu ați dus argumentele dumneavoastră legate de înviere pînă la consecințele lor logice, pe care tocmai le-am prezentat, altminteri nu ați fi afirmat că ideile avansate de dumneavoastră au în vedere „întărirea credinței”.

MARIAN GHEORGHE
licențiat în teologie
Arad, 27 aprilie 1998

Trei imigranți ilegali români surprinși la granița dintre Austria și Ungaria, 1997

Vizele nu sînt o soluție

La data de 11 aprilie, ministrul de Interne al Austriei, Karl Schogl, a cerut Ungariei și Cehiei să introducă vize de intrare pe teritoriul lor pentru cetățenii români. Două zile mai târziu, ministrul ungar de Externe, László Kovács, a anunțat că Ungaria nu agreează această măsură. László Kovács și-a reluat declarația pe 27 aprilie la postul de televiziune național maghiar, adăugînd că, chiar după eventuala intrare în UE a Ungariei înaintea României, întrevede „o șansă ca România să obțină un statut care să-i permită intrarea în statele UE fără viză”. **Ministerul Afacerilor Externe român a publicat pe 15 aprilie un comunicat în care și-a exprimat „surprinderea” față de inițiativa ministrului austriac de Interne, menționînd: „Deși înțelegem rațiunile legate îndeosebi de fenomenele de imigrație ilegală sau asociate acesteia (...) nu este firesc ca, pentru fațetele unui număr redus de cetățeni, să se caute soluții care implică răspunderi colective...”.**

Relații diplomatice româno-austriece foarte bune

„România și Austria se află în relații diplomatice foarte bune”, ne-a declarat Karl Vetter von der Lilie, ambasadorul Austriei în România. După vizita oficială la București de anul trecut a ministrului austriac de Externe, Wolfgang Schüssel, a urmat, la sfîrșitul lui februarie 1998, vizita în Austria a ministrului român de Externe, Andrei Pleșu. Relațiile dintre cele două țări s-au îmbunătățit substanțial și în plan economic: „aproape în fiecare săptămînă, fie un ministru austriac vine în România, fie invers. Dacă între 1990 și 1997 investițiile austriece în România au fost de cca 150 milioane dolari, este foarte probabil ca, numai în acest an, ele să se dubleze”, spune Karl Vetter von der Lilie.

În anul 1997, spune ambasadorul austriac, *Ambasada Austriei* a acordat 106.000 de vize pentru cetățenii români și a refuzat 5% din totalul solicitărilor de vize. Nici unei alte țări (dintre cele ale căror cetățeni au nevoie de vize) nu i-au acordat ambasadele Austriei un număr atît de mare de vize. În topul țărilor spre care românii au plecat legal, numai Germania întrece Austria (cu cca 140.000 de vize acordate în 1997). Intrată în sistemul Schengen la 1 decembrie 1997, Austria ocupă în momentul de față primul loc în clasamentul „promptitudinii” cu care se rezolvă solicitările de vize. Dumitru Hîncu, secretar MAE, specialist pentru zona Austria-Germania, arăta că rezolvarea unei cereri de viză la *Ambasada Germaniei* (între cele mai „rapide”) durează patru zile, în timp ce *Ambasada Austriei* a ajuns, în cîteva luni, la performanța de a le procesa într-o singură zi.

Dar imigrația ilegală?

Ambasadorul Austriei la București a spus că inițiativa de a cere Ungariei și Cehiei să introducă vize de intrare pentru cetățenii români ar avea la bază „necesitatea apărării securității interne a Austriei”. În 1997 (potrivit afirmației ambasadorului austriac), 4.316 cetățeni români au fost surprinși încercînd să treacă ilegal frontierele Austriei dinspre Ungaria și Cehia, ceea ce reprezintă 34% din totalul imigranților ilegali în 1997. În luna martie 1998, procentul cetățenilor români intrați ilegal în Austria a crescut la 41% - 420 de persoane -, fiind și cel mai ridicat comparativ cu numărul de imigranți din alte țări. Ambasadorul austriac a mai specificat că un număr mare de cetățeni români (nu există o evidență exactă) a fost depistat la controalele austriece care urmăresc „munca la negru”, în

condițiile în care rata șomajului în Austria este de 7%. Statistica infracționalității din Austria pe anul 1997 arată că 2,2% din totalul infracțiunilor au fost comise în această țară de cetățeni români. Tot în 1997, autoritățile austriece au descoperit 185 de traficanți români aparținînd mai multor rețele de emigrare ilegală (11% din numărul total de traficanți depistați). Ambasadorul austriac observă că fenomenul imigrației ilegale și activităților ilegale asociate lui „s-a agravat în ultima vreme”. În opinia sa, introducerea obligativității vizelor pentru cetățenii români în Ungaria și Cehia ar urma să devină „un filtru în plus în calea imigranților ilegali «amatori», asistați la granițele Austriei de puternice rețele de traficanți ce cunosc zonele și punctele vulnerabile ale frontierei noastre”.

Despre *Acordul reciproc de readmisie* semnat de România și Austria pe 11 martie 1992, la Viena, ambasadorul Karl Vetter von der Lilie a spus că are o formulă mai degrabă „protocolară”. Numărul cetățenilor români returnați în România din Austria în baza acordurilor de readmisie este foarte mic, în comparație cu alte țări, chiar potrivit statisticilor *Ministerului de Interne* român. De exemplu, în 1997, doar 629 de cetățeni români au fost returnați din Austria în țară dintr-un total de 4.316 depistați. Statisticile *Ministerului de Interne* indică, însă, că din Germania au fost returnați 8.746; din Ungaria - 1.908; din Polonia - 1.140; din Franța - 1.811 etc.

Statisticile *Ministerului de Interne*, alcătuite pe baza funcționării *Acordului de readmisie*, nu reflectă deci numărul real de cetățeni români cu statut ilegal depistați la frontierele sau pe teritoriul Austriei. Acest fapt se datorează opțiunii autorităților din Austria de a-i returna pe imigranții ilegali români în Cehia sau Ungaria, cu care Austria are semnate acorduri de readmisie reciprocă. Autoritățile austriece acuză însă faptul că cetățenii români returnați, odată ajunși în Ungaria, au aici drept de ședere legală fără vize, astfel că ei nu revin în România, ci forțează din nou frontiera Austriei. Dacă Ungaria ar introduce vize pentru cetățenii români, potrivit autorităților austriece, ar fi obligată să-i trimită în România pe migranții ilegali proveniți din Ungaria, creînd acel „filtru în plus”. Oficialitățile ungare sînt însă de aceeași părere ca și MAE român: „fondul problemei nu este legat de existența sau inexistența regimului de vize, ci de eficacitatea măsurilor de control în țările de origine, de tranzit ori de destinație pentru migranții ilegali”.

În consecință, Ungaria nu acceptă ideea introducerii vizelor de intrare pe teritoriul ei pentru cetățenii români. Dintre toate partidele politice din România, doar UDMR s-a pronunțat împotriva obligativității vizelor: „Dorim să ne rezolvăm problemele în România, cu perspectiva de a deveni într-o zi cetățeni ai unei Europe unite”, a spus Verestoy Attila, senator UDMR.

SANDU IORDACHE

CRONICĂ TV

Ba da, ba nu

Ba da, ba nu este o emisiune pentru elevi, sîmbăta dimineața între orele 9 și 10, la TVR 1. Nimic nu este perfect pe lume, însă trebuie spus că, urmărind ediția din 2 mai, m-am bucurat să găsesc în această rubrică niște calități care păreau să fi dispărut aproape cu totul din emisiunile pentru copii și tineri. Prînzînd, uneori, secvențe din acest fel de emisiuni de-a lungul ultimilor ani, mi s-a părut îngrijorătoare nuanța multor *show-uri* (cu sau fără *talk*) pentru cei mai tineri cetățeni ai țării, pe canalele noastre TV - și anume, o lipsă generală de naturalețe, de inocență, de gust, o infuzie de modă cu orice preț, alinierea la un *look* generalizat în transmisiunile de divertisment. A vedea copii machiați și îmbrăcați după ultima modă, dresați să se miște ca niște top-modele, cu conotații (involuntar?) *sexy*, are un efect neliniștor, parcă te afli în fața unor *mini-frankensteini* (chiar dacă în cheie kitsch-grațioasă). Oricum, dacă există impresia că așa se fac în Occident asemenea emisiuni, trebuie spus că nu este cazul. Te întrebi dacă, în cursul anilor dinainte și de după 1989, chiar am uitat ce este în fond copilăria, adolescența? E adevărat că a lucra cu și pentru cei mai tineri în mass-media nu este deloc un lucru ușor. Discuțăm despre nevoia noastră de a ne schimba mentalitățile pentru a face posibilă democrația. Avem multiple probleme de identitate în general, iar relația cu generațiile cele mai tinere nu este în nici un caz cea mai neînsemnată problemă în acest sens. În timp ce reforma reală a învățămîntului avansează firîș-grăbiș, puterea formatoare a televiziunii este, se știe, enormă. Televiziunea are, în plus, și posibilitatea unei „acțiuni” mai urgente și sistematice (prin comparație cu sistemul educațional, în transformare mai lentă, prin forța dimensiunilor sale). Un potențial educativ pe care televiziunea, mai ales cea publică, îl poate folosi - doar să vrea!

Organizată pe tiparul de succes al concursului, emisiunea *Ba da, ba nu* arată copii de-a-adevărat, iar dialogul cu ei pune în mișcare calități ale copilăriei: capacitățile lor mimetice, interesul față de animale, umorul, „limbajul corpului” (nestandardizat). Am urmărit un grup de elevi care și-au manifestat nefalsificat interesul, emoția, bucuria, iar partea de concurs privitoare la cunoștințe de cultură generală trebuie lăudată pentru calitatea întrebărilor (ca și a răspunsurilor): ele punctau un univers de cunoștințe care intră, la modul ideal, în orizontul intelectual viu și constructiv, propriu pentru tînărul european din această țară.

Profeții despre trecut a lui Silviu Brucan continuă neabătut la PRO TV în fiecare duminică la prînz. În lumea noastră pluralistă, ultima emisiune a oferit, ca de obicei, „liniile directoare” și o mulțime de verdicte.

Este exercițiul de o viață al lui Silviu Brucan, acela de a ne spune ce trebuie să înțelegem. De altfel, în plin curs al poliștilului „*Țigăreții*”, el a avut prilejul să marcheze că mai avem vreo 13 ani, din cei profețiți chiar de domnia sa, pînă cînd să fim mai clarvăzători. La fiecare emisiune, Silviu Brucan are beneficiul de a veni cu informații proaspete. El a prezentat pentru prima dată programul guvernului Vasile, cînd guvernul se instalează. La ultima ediție noutățile au fost despre Chiățu, marelui acar al țigărilor. Informațiile vor, normal, să atragă publicul: dar este forma „surselor privilegiate”, menținute într-o penumbră misterioasă, potrivit pentru circulația știrilor?

Pe teme externe, a fost prezentată dezvoltarea în Federația Rusă a megaconcernelor conduse de magnați proveniți din fosta nomenclatură politică: „caracaliță” cu 8 brațe (printre care *Lukoil*).

Notele acordate de Silviu Brucan pe 3 mai: SPP: 2; Interne: 4; Președinție: 5 („avem nevoie de președinte cu autoritate și credibilitate”); SRI și Guvernul României: 10.

IOANA IERONIM

9 mai Ziua Europei este și Ziua Ta Programul Zilei Europei în București

CROS pentru EUROPA
8.30-10.30 Înscrierea în Piața Universității (distribuirea numerelor de participare)
10.30 Deschiderea Librăriei *Euromedia* din Piața Universității
10.30-11.10 Pregătirea participanților (încălzire)
11.10 START pentru EUROPA
12.30-13.00 Premiarea cîștigătorilor în Parcul

Herăstrău
13.00-14.00 Spectacol Teatral *MASCA* în Parcul Herăstrău
CONCERT pentru EUROPA
14.00-22.00 Concert în Parcul Herăstrău (*Roata, AG Weinberger, Nicu Alifantis & Zan, Secret, Night Losers, Freaky Fiddlers-Suedia, Bop Machine-Ungaria, Leszek Mozder și Adam Pterinceyk-Polonia*, muzică country și western din Marea

Britanie, *Erich Quartett-Austria*, precum și alte formații europene)
22.00-22.15 Focuri de artiști
22.00-24.00 **Concert Eurovision** transmis în direct de TVR în Parcul Herăstrău.
Sponsorii Zilei Europei în România
Dialog, Nederlanden Asigurări de Viață România SA, DC Communication, Cotidianul, Radio România, Europlakat, Karcher, Transut Metro Media.

Reconstituirea unui asasinat:

Cărțile Doinei Jela – gesturi literare de arheologie politică

GABRIEL LICEANU: Cartea pe care o înconjurăm astăzi seară aici cu atenția și cu afecțiunea noastră se numește *Acestă dragoste care ne leagă* și ea a fost scrisă de Doina Jela. Subtitlul ei este *Reconstituirea unui asasinat* și cartea „povestește” felul în care a fost ucisă în închisoare, la 71 de ani, și îngropată în groapa comună, mama Monicăi Lovinescu, 13 ani după ce fiica părăsise România, așezându-se la Paris.

Se cuvine să spunem că Doina Jela a fost prima scriitoare care, după 1990, s-a gândit că merită începută lupta cu uitarea, că merită să privim în trecutul nostru imediat și să vedem ce s-a întâmplat cu noi în aceste decenii. *Cazul Nichita Dumitru*, publicat tot la *Humanitas* în urmă cu cinci ani – o investigație despre ce s-a întâmplat la Canal în anii '50 – a fost un prim gest literar de arheologie istorico-politică. Acum, cu această reconstituire a asasinatului politic care a avut-o ca victimă, în 1960, pe Ecaterina Bălăcioiu-Lovinescu, ne-am gândit să deschidem o serie, o colecție editorială, intitulată „*Procesul comunismului*”.

Nu vă ascund că am prețuit înainte de a alege acest titlu pentru colecție, întrebându-ne dacă astăzi, în lume, și în România de azi el are sau nu un sens. După căderea zidului din Berlin nici un tribunal al lumii, fie el politic, juridic sau moral, nu s-a constituit pentru a judeca cea mai mare grozăvie a secolului. Văzând că anii trec și că acest proces nu se face, ne-am gândit să-l facem în singurul fel în care intelectualiilor le stă la îndemână: prin cărți, prin cuvinte. Colecția aceasta va cuprinde deopotrivă chipurile comunismului care ne privesc pe noi, deci fețe ale istoriei României din ultimele decenii, cit și chipurile comunismului din întreaga lume a acestui secol. Următoarea apariție, la sfârșitul lunii mai, va fi faimoasa *Carte Neagră a comunismului*, o anchetă enormă, de peste 1.000 de pagini, privind ravagiile făcute de comunism în întreaga lume. Iar nu după multă vreme veți avea la îndemână lucrarea istoricului american Richard Pipes, *Istoria revoluției ruse*, considerată drept cea mai bună imagine a ceea ce a însemnat de-clansarea comunismului în lume. Alternanța de chipuri ale comunismului mondial cu cele ale comunismului autohton va face substanța acestei colecții.

Pe 22 aprilie a avut loc la librăria *Humanitas* din pasajul Kretzulescu lansarea volumului *Acestă dragoste care ne leagă*, de Doina Jela (editura *Humanitas*), prima apariție din seria „*Procesul comunismului*”. Au vorbit Gabriel Liiceanu, filosof, directorul editurii, Doina Jela, autoarea, și Gabriela Adameșteanu, scriitoare, redactor-șef al revistei „22”. Monica Lovinescu, fiica Ecaterinei Bălăcioiu-Lovinescu, a transmis cu această ocazie câteva fraze prin telefon.

Un omagiu pentru „conștiința noastră mai bună” – Monica Lovinescu și Virgil Ierunca

Trebuie să vă mărturisesc că mi se pare extrem de potrivită deschiderea colecției de care v-am vorbit cu o carte care descrie nucleul tragic al vieții Monicăi Lovinescu și a mamei sale pe fundalul comunismului românesc din anii '50. Spun asta pentru că sint convins că îi datorăm enorm Monicăi Lovinescu. Îi datorăm enorm, așa cum îi datorăm enorm și lui Virgil Ierunca, de vreme ce, cu o vorbă devenită faimoasă, au fost, vreme de trei decenii, și continuă să fie „conștiința noastră mai bună”. Publicarea reconstituirii Doinei Jela este un minim omagiu ce poate fi adus cuiva care, prin calitatea sa umană și prin angajarea în numele adevărului, trebuie așezat printre oamenii cei mai aleși ai acestui loc.

Vă mărturisesc de asemenea că m-am întrebat, citind cartea, dacă ea reprezintă, pentru Monica Lovinescu, o „răzbunare postumă”. Gândiți-vă la trauma unui om care, în locul unei înțelniri plănuită afectiv vreme de un deceniu, e întâmpinat de vestea omorii celui așteptat. Și care rămâne apoi să trăiască cu gândul că a fost ocazia acestei morți. Este, așadar, această carte o „răzbunare postumă”?

Hegel vorbește undeva de răzbunare, numind-o „dreptatea subiectivității”. Răzbunarea nu se poate ridica niciodată la nivelul dreptului ca expresie a spiritului obiectiv. Ea repară, desigur, nedreptatea pe care a suferit-o persoana lezată, dar această reparație rămâne încadrată de pasiune și, în măsura în care verdictul e rostit de un individ, și nu de o instanță, iar pedeapsa e aplicată tot de el, dreptul este subminat în esența lui prin crearea premiselor pentru o nouă răzbunare. Nu e, așadar, bună răzbunarea ca răzbunare a insului care se răfuiește cu cel ce l-a lezată.

„Răs-bunarea” ca așezare a lucrurilor întunecate în lumina adevărului

Dar mai există și alt mod de a interpreta răzbunarea, pe care l-a propus Noica în analiza făcută citorva cuvinte românești. Răzbunarea poate fi și „răs-bunare”, iar lucrurile pot fi „răs-bunate”, adică înșeninate prin așezarea în matca bunătații lor. Răs-bunarea Monicăi Lovinescu – și,

prin cartea aceasta, a citorva dintre noi – este așezarea lucrurilor aceluia întunecat și urite în lumina adevărului lor. Simpla lor spunere, scoaterea lor din uitare (adică din moarte), este răzbunarea lor. Eu cred că Monica Lovinescu este răzbunată în acest sens și că, o dată cu bunătaatea adevărului adus la lumină, ea își poate recăpăta liniștea pierdută vreme de câteva decenii.

Avem dreptul să știm, după cum avem dreptul să ignorăm

Un ultim lucru. M-am întrebat dacă lumea, la noi, n-a obosit (înainte de a se fi ostenit cu adevărat) să audă vorbindu-se despre asemenea lucruri, dacă n-a obosit de cărți de acest gen și de o colecție care transformă amintirea în obligație. Nu riscăm să devenim antipatici făcând figură de „moralisti de serviciu”? Cred, însă, că dincolo de variantele moralizatoare ale unui asemenea gest, justificarea unei serii în-

Ecaterina Bălăcioiu-Lovinescu

titulate „*Procesul comunismului*” e simplă: avem dreptul să știm, după cum avem dreptul să ignorăm. Dar ca să poți ignora trebuie să ai mai întâi la îndemână lucruri pe care poți să le știi. Editorul unei asemenea serii nu vă propune în primă instanță decît simplitatea unei informații. Important e ca cine vrea să poată să știe. Alții vor să uite, spunînd că reamintirea în crîncenată este un păcat simetric uitării în exces. E dreptul lor, deși nu cred că societatea noastră a suferit de excesul aducerii-aminte, de vreme ce a uitat înainte de a-și fi amintit ceva. Există, însă, o a treia categorie, care e așezată dincolo de uitare și de aducere-aminte. E vorba de cei care au, să spunem, 20 de ani și pentru care lucrurile povestite în această carte țin de o istorie aproape secretă și care pînă la urmă înseamnă, pentru ei, istorie pur și simplu. Iar dacă n-avem voie „să păcătuim” amintindu-ne de lumea în care ne-am petrecut o bună parte din viață, măcar lucrul simplu de-a face istorie descriind ce a fost nu ne poate fi contestat.

DOINA JELA: Cred că orice om care scrie o carte face lucrul acesta cu gândul la cineva. Este ceea ce în teoria lecturii și în naratologie se numește „*cititorul implicit*”. Nu este vorba despre acela căruia îi dedici cartea, pentru că îi datorezi confortul fizic și moral care te ajută să scrii, deși și acela merită toate mulțumițiile. Nu este vorba de cel care face posibilă publicarea cărții – editorul căruia îi datorezi încă și mai multe mulțumiții.

Aici am să deschid o paranteză: cînd am adus la *Humanitas*, acum doi ani jumătate-trei, *Cazul Nichita Dumitru*, domnul Gabriel Liiceanu, care este un pesimist (cu atît mai meritoriu gestul lui de editor), mi-a spus: „*Doamnă, pentru cartea asta pe care am citit-o și care mi-a plăcut, nu veți avea mai mult de 200 de cititori, dar mi-e rușine să nu v-o public*”. Și a publicat-o. Am avut mai mult de 200 de cititori, dar nu atît de mulți cit sînt justificați, în aparență, efortul pe care continuă să-l facă de cinci ani.

Acum cîteva luni, i-am propus o altă carte pentru „*Procesul comunismului*” și a zis „*Nu vom avea cititori, dar dacă vom fi numai noi doi și încă trei cititori o vom publica*”. După care a deschis colecția, „*Procesul comunismului*”, care nu cred că are nevoie de vreo justificare. Pentru ca oamenii care au 18–19 ani acum și cei care vor avea 18–19 ani peste zece ani să înțeleagă de ce în România continuă să fie corupție, crimă, cinism și necinste, ei trebuie să știe că acestea sînt roadele a 50 de ani de corupție, crime și cinism nepe-depsite. Este foarte important să știe, pentru ca să-și poată explica. Eu nu am nici un dubiu că această colecție trebuie să existe.

Am scris această carte cu gândul numai la Monica Lovinescu

Dar spuneam că „*cititorul meu implicit*” nu este nici editorul și nici cei cărora le-am dedicat cartea. Am scris această carte pentru o singură persoană – și nu pentru ceea ce reprezintă ea pentru cultura română, ci pentru ceea ce este ea ca persoană. Am scris această carte cu gândul numai și numai la Monica Lovinescu. Am scris-o cu spaima că n-o voi termina, că nu voi fi în stare s-o fac. Bucuria că am isprăvit-o este imensă, fiindcă Monica Lovinescu merita cu prisosință lucrul acesta.

Am să vă spun cum a debutat această istorie. Eu îi știam vocea de la *Europa Liberă* și îi admiram justetea și limpezimea gândirii, înțelepciunea și imparțialitatea cu care reușea să judece toate situațiile. Dar nu știam nimic altceva despre ea. Credeam că este un desăvîrșit „om de hirtie”. Mă rog, și o statuie națională, dar un de-

Ecaterina Bălăcioiu-Lovinescu

săvârșit „om de hirtie”.

În urmă cu doi ani, când Monica Lovinescu lucra la textele ei și prelucrea o carte – care va fi un document neprețuit, și anume *Jurnalul* ei de 40 de ani –, pentru că mă întreba tot timpul la ce lucrez și o întrebam și eu, pentru că mi se părea că e normal ca ea să lucreze neabătut, continuu, mi-a spus: „Nu mai lucrez nimic de patru luni pentru că mi-au fost trimise dosarele mamei mele. Stau în fața lor și n-am să reușesc niciodată să fac ce trebuie cu hîrțile astea”.

Și atunci am avut un nesăbuit gest de Jean Valjean, care îi ia Cosettei găleata foarte grea din mîna. Ecaterina Bălăcioiu-Lovinescu era o profesoară eminentă, un martor al întregii vieți intelectuale interbelice, soția lui Eugen Lovinescu, inspectoare în învățămîntul secundar, autoare de manuale școlare, autoarea unui *Jurnal* pe care Securitatea l-a distrus, ca „nefolositor pentru anchetă” – expresie care pe mine mă fascinează. (S-au distrus tone de manuscrise, mii de eșantioane de gîndire, pentru că nu erau folosite pentru anchetă, ca și cum singurele lucruri folosite pe lumea asta sînt cele folosite pentru anchetă.) Această femeie a avut neșansa să i se ceară singurul lucru care, dacă i s-ar fi cerut oricărei femei, sînt sigură că ar fi răspuns la fel.

De ce nu se poate face un muzeu memorial „Eugen Lovinescu”

I s-a cerut să o cheme în țară pe fiica ei, pentru a deveni spioană sau agentă a comunismului românesc. Ecaterina Bălăcioiu-Lovinescu a refuzat acest tîrg și a fost lăsată fără asistență medicală, a murit în închisoare și a fost azvîrlită în groapa comună. Cea mai dificilă și fără rezultat întreprindere a mea a fost să vorbesc cu unii oameni. De exemplu, cu cel care locuiește în casa lui E. Lovinescu, Iosif Bistran, un procuror militar, un anchetator pe care l-am identificat în niște documente ale dosarului Paul Goma (în '77 era deja locotenent-colonel, pe vremea Ecaterinei Bălăcioiu-Lovinescu era doar locotenent-major). Din cauza acestui fapt, Uniunea Scriitorilor nu poate face acolo o casă memorială, manuscrisele lui Lovinescu trenînd peste tot, la Focșani, la Fălăceni, în tot felul de subsoluri. Direcția Evidența Populației protejează foarte bine identitatea și domiciliul lui Iosif Bistran și nu mă lasă să stau de vorbă cu el. Visul meu era să ascult și opinia acestor oameni. Nu să-i întreb dacă dorm bine, ci să fac o carte alcătuită din toate părțile ei componente, inclusiv cu punctul de vedere al „celuilalt”. Justiția, poliția, legislația actuală îi protejează mai bine pe aceștia decît protejează victimele, care au dreptul la adevăr. Cred că această carte depășește interesul unui simplu caz. Sînt mulțumită că am putut s-o fac și îi mulțumesc lui Gabriel Liiceanu că a publicat-o la *Humanitas*. Avem o surpriză pentru dumneavoastră: Monica Lovinescu, care nu a putut să vină aici, mi-a spus două vorbe prin telefon, astăzi, la prînz, ca să fie cu noi.

Un exemplar uman deosebit, distrus cu brutalitate și premeditare

GABRIELA ADAMEȘTEANU: Evident, îmi este dificil să vorbesc. În primul rînd, pentru că vorbesc după Monica Lovinescu, pe care în acest moment, cu tot imensul respect și admirația pe care le am pentru valoarea sa literară, o văd, ca urmare a lecturii acestei cărți, ca pe un personaj. Așa vi se va întîmpla și dumneavoastră după ce veți citi cartea. Și, contrazicîndu-i pe cei care au vorbit înaintea mea, vă voi spune că cel puțin eu, ca cititoare, am considerat că adevăratul personaj al cărții, cel care m-a interesat și pe care, de fapt, l-am urmărit cu multă

Monica Lovinescu în 1958 la Paris

atenție (și chiar cu puțină agasare cînd dispărea din scenă și apăreau altele), este Ecaterina Bălăcioiu-Lovinescu. Deci nu Monica Lovinescu, atît de mult pomenită acum, deși și ea este un personaj: o ființă fragilă, o fată frumoasă care în fiecare zi scrie, de undeva din afara acestei lumi, mamei sale. Incredibil, în fiecare zi fiica îi scrie scrisori mamei și o așteaptă, „așa cum nimeni nu a fost așteptat în această lume”. Și ea, și soțul ei, Virgil Ierunca, speră să o întîlnească după 11 de ani de despărțire.

Adevăratul personaj al cărții, însă, pentru un cititor care o descoperă de-abia acum, este Ecaterina Bălăcioiu-Lovinescu. Și din nou mi-aș permite acum să o contrazic chiar pe autoarea acestei prețioase cărți. Ea spune de mai multe ori despre personajul principal: „Avea o perfecțiune aproape artificială”. Eu am simțit-o foarte umană pe Ecaterina Bălăcioiu-Lovinescu – cu demnitatea, cu singurătatea, cu tristețea, cu așteptarea ei încordată. Și nu așa folosi pentru ea cuvîntul oarecum rece de „perfecțiune”. V-aș mai spune ceva: cu toții, cei care sînteiți de vîrsta mea sau cei care aveți mai mult, am întîlnit astfel de exemplare umane – deosebite, nu „artificiale în perfecțiunea lor” în societatea românească. Ele aparțineau altui timp, au murit sau mor în acești ani, în aceste zile. Dacă autoarei i s-a părut Ecaterina Bălăcioiu-Lovinescu oarecum „artificială în perfecțiunea ei”, este din cauză că acest tip exemplar de om a fost în mare parte distrus aici, în România, cu o premeditare și cu o brutalitate care vă vor înflora, citind.

Cu toții am putut întîlni o parte dintre oamenii care au făcut închisoare, în România. Și mai ales pe cei ieșiți din închisorile de după 1958-’60, ultimul val represiv, cel care a avut ca țintă ultima redută a societății civile, intelectualitatea și clasa politică care nu dispăruseră încă.

O carte care așază altfel propria noastră viață

Vreau să-l contrazic și pe Gabriel Liiceanu, în sensul că el nu-și începe acum această colecție, ci și-a început-o mai demult. Aș aminti cartea despre Pitești a lui Virgil Ierunca, cea a lui Stelian Tănase, în care vedem pentru prima oară de aproape procesul Noi-

foarte șocant în această carte: nu am știut cum arată înregistrările care se făceau în casele noastre. E prima dată cînd vedem cum se înregistrau telefoanele, cum se urmărea o corespondență și, cu multă oroare, puteți vedea că acești oameni erau urmăriți cu ometicitate nebună. De ce nebună? Pentru că, de exemplu, traducerea acestor scrisori, pe baza cărora fiecare gest, fiecare respirație a Ecaterinei Bălăcioiu-Lovinescu erau urmărite, se dovedesc incomplete și incorecte. Toată această urmărire era absurdă, urmarea nimicului și conducea la moarte.

Din punctul meu de vedere, ca cititor, cartea cuprinde foarte multe secțiuni surprinzătoare și ea se va citi

Pentru mine, această lansare nu este un eveniment editorial, ci de existență

MONICA LOVINESCU: *Mie îmi pare cel mai rău că nu mă aflu azi printre dumneavoastră, deoarece pentru mine lansarea aceasta nu e un eveniment editorial, ci unul de existență. Eu ar fi trebuit să scriu această carte. N-am fost în stare. Probabil că rana, după atîția ani, nu este încă cicatrizată. N-am putut să stau față în față, și nu pot încă, cu ceea ce i s-a întîmplat mamei. Vreau să spun că admirabila, pentru mine, carte a doamnei Doina Jela este o dreptate care se face unei memorii rănite și pe care, încă o dată, nu eu puteam să o fac. Deci, mulțumirile și recunoștința mea pentru doamna Doina Jela nu pot fi nici numite, nici prețuite cum trebuie. E întreaga mea recunoștință. Cred, de altminteri, că și asta face valoarea cărții: de la un caz aparte, dacă nu unic – dar fiecare caz este unic –, cartea doamnei Doina Jela merge mai departe și cuprinde o zonă întreagă de suferințe, de chinuri, dar și de demnitate umană asupra căreia nu vom insista niciodată îndeajuns. Mulțumirile mele editurii Humanitas și lui Gabriel Liiceanu, fără de care această carte n-ar fi ieșit în condițiile în care iese. Și, de fapt, vă mulțumesc tuturor.*

ca-Pillat. Fiecare știm cite ceva despre istorie, dar acum o descoperim altfel. Eu, de pildă, credeam că m-am format în perioada „deschiderii”. Cărțile acestea mi-au arătat că, în timp ce eu îmi dădeam bacalaureatul, mama Monicăi Lovinescu, acest personaj viu și admirabil, de o demnitate și de o căldură umană extraordinară, murea în închisoare și nu se știe nici azi unde a fost aruncată. Și s-ar putea să fie adevărat episodul cutremurător al cărții (s-a crezut că e moartă, a fost aruncată la morgă, s-a trezit între cadavre și a mai murit o dată). Sînt sigură că din această carte se vor mai alte naște cărți, se vor naște filme.

Pentru noi mai există un alt lucru

nu doar ca o carte despre „procesul comunismului”, ci ca o carte palpitantă, care se sîrșește foarte trist. O carte în care tot timpul aștepți să se mai întîmple ceva, deși de la început știi că nu se va întîmpla decît un lucru foarte rău. Aveți foarte multe surprize în această carte, propria dumneavoastră viață pe care o veți regîndi, chiar și cei care sînteți atît de tineri încît aveți impresia că lumea aceasta nu v-a atins.

De fapt v-a atins, pentru că cea în care trăim noi acum este extraordinar de legată încă de lumea acestuia asasinat.

(Fragmente)

Pagini realizate de Alice Taudor

ÎN LIBRĂRII

HUMANITAS

Cartea care dăinuie

KONRAD LORENZ
Așa-zisul rău
Despre istoria naturală a agresivității

ARNOLD J. TOYNBEE
Studiu asupra istoriei

ARNOLD J. TOYNBEE
Studiu asupra istoriei

Tiraj nou

ARNOLD J. TOYNBEE
Studiu asupra istoriei
Sinteză de D.C. Somervell (2 volume)

KONRAD LORENZ
Așa-zisul rău
Despre istoria naturală a agresivității

Domnitorul Carol I

În Vechiul Regat, sărbătoarea națională era fixată la 10 mai, în amintirea zilei când principele Carol, viitorul rege Carol I al României, a sosit pe pământ românesc. Nu era singura sărbătoare oficială, dintre cele laice, pentru că existau și altele, mai vechi sau mai noi, apărute odată cu România modernă, care tocmai se năștea și se dezvoltă. Astfel, 24 ianuarie avea o importanță deosebită, era tratată, ca atare, inclusiv memoria lui Alexandru Ioan Cuza, semn, printre altele, că monarhia constituțională inaugurată la 1866 nu a însemnat excludere, ci a funcționat ca o ramură nouă pe un trunchi viguros. Ulterior a apărut încă o zi semnificativă: 14 martie, ziua proclamării Regatului Român, o treaptă consolidată prin luptă și diplomație. În mod natural, au fost însemnate în calendarul românilor și acele zile de pomenire a eroilor din luptele glorioase.

Toate aceste sărbători oficiale erau marcate prin slujbe religioase, semn că primul gând era îndreptat către Dumnezeu, cu mulțumire și rugă pentru cei care nu mai erau. Abia apoi veneau gesturile oamenilor politici, defilările și alte momente ceremonioase.

În Craiova se obișnuia oficierea unei *Te Deum* fie la biserica Sfântul Ilie, fie la biserica Sfânta Treime, biserici vechi și adevărate monumente în peisajul orașului.

Societatea civilă se organiza după diferite criterii, în mod natural, și se manifesta ca atare.

Societatea Veteranilor—Grade inferioare din Oltenia „*Smirdan 1877-1878*”, fondată la 1908, organiza, în ziua de 12 ianuarie, ziua Smirdanului, o defilare în colană, cu muzică și drapel, care pleca de la sediul din strada Cuza Vodă spre Catedrala Sf. Treime.

Societatea „*Avântul Țării*” reunea pe cei mobilizați în 1913 și puncta ziua de 22 iunie ș.a.m.d.

La asemenea evenimente solemne erau invitate oficialitățile locale, personalități ale orașului și mai ales tinerii din școli cu scopul declarat de a le insufla sentimente patriotice văzând direct oameni care făcuseră istorie.

Dar să vedem cum se desfășura ziua de 10 Mai pentru locuitorii Craiovei la 1915, de exemplu.

Primăria și Consiliul Comunal organizau ceremonia oficială, iar diverse asociații, fundații, firme particulare asigurau partea de spectacol și distracție care predomină în cele două, trei zile de sărbătoare. Faptul că această zi a țării era primăvara, ba, mai mult, în luna florilor, sporea sentimentul de sărbătoare, înlesnind participarea oamenilor într-o proporție semnificativă, încât totul se transforma într-un spectacol urias, într-o petrecere populară de proporții.

În primul rând, școlile marceau acest eveniment prin serbări adecvate, urmându-și scopul educativ. Dar iată ce ciudată ne poate apărea astăzi cererea directorului Școlii Normale de învățătoare, care solicita primăriei permisiunea de a culege „puțină verdeață” din arborii de la Luncă sau din altă parte. Cît de semnifi-

10 MAI vechea sărbătoare națională

cativ este un astfel de demers pentru a ilustra un grad de civilizație, de politețe și de bun-simț, astăzi mult diminuat. Cît respect pentru bunul public într-o lume asupra căreia propaganda comunistă a aruncat anatema ferocității simțului de proprietate particulară în dauna celei comune!

Pregătirile începeau din vreme și Primăria se îngrijea în primul rând de amenajarea cadrului în care urma să se desfășoare secvența oficială a manifestării. Astfel, se pregăteau tribunele pentru cei care doreau să asiste: o tribună oficială, de 500 de locuri, și două tribune (numite

me: oamenii aceia chiar doreau să fie prezenți la sărbătoarea patriei lor, dorință care nu era împiedicată de prețul unui bilet. De fapt, era o manifestare liberă și atunci era vorba de un mecanism liber constituit: ca la orice spectacol, exista un preț pentru cei care recepta.

Încă o dată: 3.500 de bilete vândute la o populație de 50.000 de locuitori denotă legătura organică între cetățeni și sărbătoarea țării lor.

Locul de amplasare a acestor tribune era în preajma statuii dedicate Independenței, ca o subliniere între rodnicia donărie a lui Carol I și una din istoricele înfăp-

oamenii chiar doreau să fie prezenți la sărbătoarea patriei lor • existau destui oameni care aveau în casă un drapel și simțeau nevoia să-l afișeze • cuvîntul care definește cel mai bine ziua de 10 Mai este „serbare”, mult mai aproape de cetățeanul obișnuit

Regele Mihail I

A și A1) obișnuite, de cîte 1.000 de locuri fiecare. Pînă aici, nimic-neobișnuit. Numai că accesul în tribune era pe bază de bilet! Mai mult, chiar pe trotare se rezerva o porțiune de aproximativ 1.000 de locuri accesibile, de asemenea, prin cumpărarea de bilete. Că autoritățile locale nu scăpau nici un prilej de a mai alimenta bugetul orașului nu este de neglijat, dar ceea ce este cu adevărat relevant pare de necrezut pentru cei care, ani și ani de-a rîndul, am fost siliți a participa la sărbători de sorginte comunistă, și anu-

turi românești. Dar nu numai acel perimetru al orașului era pavozat, ci întreg centrul, din nou, prin grija Primăriei. Și iată o nouă surpriză pentru românul de azi: în ordonanța ce anunța programul manifestărilor și măsurile luate de Consiliul Comunal se insera și rugămîntea adresată cetățenilor de a arbora drapelul românesc, fiecare la casa lui! Deci existau destui oameni care aveau în casă un drapel și simțeau nevoia de a-l afișa la asemenea ocazii festive. O sărbătoare nu este cu adevărat deplină, a tuturor,

Regele Ferdinand I

dacă nu este asumată din inimă de către toți cei cărora li se adresează. Autoritățile locale nu jucau decît rolul (dar ce rol dificil!) de administrator al unor bunuri comune, de catalizator al unor năzuințe locale, de discret regizor al unui spectacol în care principalii actori sînt chiar cetățenii urbei.

Și, în fine, venea ziua de 10 Mai. În zori răsunau douăzeci și una de salve de tun. La ora 10 a.m. începea defilarea regimentelor din oraș, în uniforme de sărbătoare, prin fața tribunelor, în decorul festiv, în preajma reperelor istoriei glorioase a înaintașilor. Partea oficială a manifestării cuprindea, desigur, cuvîntări ale personalităților marcante din oraș, dar succesul era asigurat în principal de măiestria și strălucirea armatei. Și, mai ales, greul îl duceau fanfarele, căci muzica militară răsuna peste tot. Spunem „*muzică militară*” pentru a folosi denumirea improprie pentru orchestra care interpreta muzica timpului. Și muzica răsuna toată ziua la Cercul Militar și mai ales în cele două pavilioane din Parcul Bibescu.

De altfel, în parc se desfășura serbarea în plenitudinea ei. Dimensiunile acestuia îngăduiau prezența masivă a craiovenilor la plimbare, la picnic, la reprezentanții organizate de Jockey Club sau alte feluri de spectacole.

Seara, tot muzica militară însoțea retragerea cu torțe de Clubul Militar spre Palatul Administrativ. Pînă la miezul nopții, circulația vehiculelor era oprită pe strada Unirii, celebra arteră de promenadă. Iluminația era generală. Feeria era completată de spectacolul artificiorilor, de cele mai multe ori asigurate de fabrica de artificii „*Vulcanul*” din București, furnizoare a Casei Regale.

Petrecerile se întindeau pe durata a două, trei zile.

Iată cum sărbătoarea națională de 10 Mai avea o semnificație care depășea cadrul instituțional, rigid, devenind o sărbătoare a tuturor cetățenilor, care chiar și-o asumau printr-o participare din tot sufletul. Într-un climat de libertate, sentimentul de sărbătoare a țării era o trăire personală, mai întîi, fericit identificată cu un eveniment din viața statului român.

Cuvîntul care definește cel mai bine ziua de 10 Mai este „*serbare*”, mult mai aproape de cetățeanul obișnuit. Chiar cunoscutul cîntec, în epocă, *Imn de 10 Mai*, compus de V.I. Popovici pe versurile lui Vasile Alecsandri, pune accentul pe cuvîntul cu pricina: „*Te salut zi de serbare/Sfîntă zi de zece mai*”.

Sentimentul patriotic în timp de pace se recunoaște ușor în asemenea aspecte aparent minore, dar profund umane. Poate va reveni un timp al cetățenilor care solicită și își plătesc biletul pe baza căruia asistă la manifestările zilei naționale, al cetățenilor care au un drapel tricolor și îl arborează, care se bucură împreună cu concetățenii săi la serbarea statului român.

MARIUS DOBRIN

1998

5 - 11 mai

Retrocedarea proprietăților regale

La 30 decembrie 1947, Mihai I al României pierdea odată cu tronul și tot ceea ce-i aparținuse cu titlul de proprietate personală. Nu este vorba de Domeniile Coroanei (Palatul Cotroceni, Palatul Regal etc.), care erau ale statului.

Cetățenii români ale căror proprietăți au fost confiscate de comunisti sînt repuși astăzi în drepturi în baza *Legii caselor naționalizate* și a *Legii fondului funciar*.

De cîte ori vine în România, însă, Regele trebuie să stea în diferite case ale *Regiei Protocolului de Stat*, întrucît nici una dintre proprietăți nu i-a fost înapoiată. Principalele imobile pe care Mihai I le avea în proprietate sînt complexul Peleş din Sinaia (primit prin testament de la Regele

Ferdinand) și palatul Săvîrșin, un pavilion de vînătoare de lângă Arad, cumpărat de el în 1941.

În București, Regele Mihai I a deținut trei case. Cu excepția vizitei de Paște, din 1992, administrația Iliescu nu a permis nici măcar intrarea în țară a Regelui Mihai. Lucrurile s-au schimbat cu noua putere – el a fost numit ambasador și a pledat pentru integrarea României în NATO, a venit în țară de mai multe ori.

„22” a pus următoarele întrebări unor oameni politici și cu funcții de răspundere în stat:

- 1) Considerați necesar și posibil ca fostele proprietăți ale Regelui Mihai I să-i fie retrocedate?
- 2) Cum vedeți rezolvarea practică a unui astfel de demers?

a Adunării Parlamentare a Consiliului Europei. Evident, în cazul bunurilor regale, trebuie să se facă o distincție clară între cele ce făceau parte din domeniul Coroanei și cele cu titlu de proprietate privată, operațiune destul de dificilă chiar pentru juristi. Faptul că eu nu sînt monarhist nu mă împiedică să doresc identificarea unei soluții juridice corecte, pe fundalul, așa cum spuneam, al soluționării generale a regimului proprietății.

s-a comportat față de Majestatea Sa cu o mare lipsă de politețe. Mă refer la reacția *Președinției* după ce trei miniștri au semnat scrisoarea în care arătau că singura cale pentru prosperitatea României este revenirea Regelui pe tron. Emil Constantinescu a afirmat că nu va tolera schimbarea formei de guvernămînt. Dar este o declarație fără efect, o aberație și o gafă politică. A stipula eternitatea unui lucru este o mare prostie. În calitatea pe care a avut-o, statul român ar trebui să-i pună la dispoziție o reședință conformă cu poziția lui socială.

Restituirea proprietăților – rezolvată doar parțial

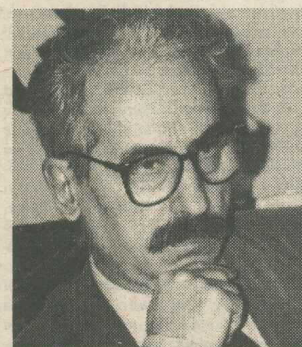
PAUL MITROI (Avocatul poporului)

1) Intrarea României în normalitate nu poate avea loc decît atunci cînd va fi reinstaurat și garantat dreptul de proprietate. Foarte mulți cetățeni români, între care și Regele Mihai I, au fost deposedați în mod brutal și abuziv de bunurile lor de către dictatura comunistă. Este necesar ca aceste bunuri să fie restituite proprietarilor, iar acolo unde nu există o asemenea cale, să fie acordată o despăgubire reală și corespunzătoare. Cu tristețe trebuie să constatăm că în România această importantă problemă nu a fost rezolvată decît parțial și în mică măsură, în anii care au trecut după căderea regimului comunist, în timp ce în țările din jurul nostru proprietățile au fost retrocedate fără să se țină cont de pretențiile foștilor reprezentanți ai „clasei muncitoare” de a deține în continuare bunuri ce constituie proprietatea altor cetățeni.

2) Desigur, printr-o lege specială privind persoana Regelui Mihai I sau printr-o lege generală privind-o pe toți cetățenii României lipsiți de proprietățile lor în timpul regimului comunist. Nu cunosc exact modalitatea „juridică” prin care Regele Mihai I a fost deposedat de bunurile sale (nu mă refer la Domeniile Coroanei), dar dacă s-a făcut printr-un act special, repunerea în drepturi trebuie făcută respectînd într-un fel principiul simetriei printr-o lege specială, avînd în vedere desigur și meritele deosebite ale Majestății Sale față de România, poporul român și comunitatea internațională.

Nu am primit răspuns de la: *președintele României, Emil Constantinescu, Teodor Meleșcanu, președintele Alianței pentru România, Zoe Petre, prim-consilier prezidențial, Alexandru Sassu, vicepreședinte PD, Radu Berceanu, vicepreședinte PD, Adrian Năstase, prim-vicepreședinte PDSR, Ioan Gavra, deputat PUNR.*

Anchetă realizată de **Iulian Anghel**

Un semn al revenirii la normalitate

RADU VASILE (prim-ministru)

1-2) Nu întodeauna ceea ce este necesar este și posibil. Schimbarea produsă de alegerile din noiembrie 1996 a redat Regelui Mihai I cetățenia română și – mai mult – președintele Constantinescu l-a desemnat ca ambasador al cauzei integrării țării noastre în NATO, misiune pe care Regele și-a asumat-o de la nivelul marelui său prestigiu moral. Au fost create astfel premisele întoarcerii sale definitive în țara din istoria căreia face parte. Acest lucru sper să se întîmpe cît mai curînd, ca semn al revenirii noastre la normalitate. Restituirea proprietăților regale trebuie privită însă în contextul mai larg al reglementărilor juridice vizînd restituirea în natură a bunurilor imobiliare preluate de către statul comunist după 6 martie 1945.

Este pentru prima dată cînd această problemă apare ca prioritate în programul de guvernare, avînd un termen precis de rezolvare: 31 decembrie 1998. Acolo unde restituirea în natură nu mai este cu putință, se preconizează despăgubiri juste, în conformitate cu *Revoluția 1123*, din 24 aprilie 1997,

Cei ce spun că e nevoie de o lege specială nu au habar de legislație

ALEXANDRU PALEOLOGU (senator PNL)

1-2) Nu există nici un motiv ca proprietățile Regelui Mihai să nu-i fie restituite. Nu este nevoie de nici o lege specială, nici de intervenția *Parlamentului*. Este de datoria *Guvernului* să repună lucrurile în matca lor firească, în chiar baza legilor deja existente, care recunosc că actul de la 30 decembrie este fără efect juridic. Cei care spun că pentru asta este nevoie de o lege specială nu au habar de legislație. Din păcate, *Președinția*, după ce l-a rugat pe rege să fie ambasadorul României în campania pentru NATO,

Proprietățile regale sînt libere

SIMINA MEZINCESCU

1-2) Restituirea proprietăților personale Regelui Mihai I este un lucru absolut natural, pentru că orice cetățean beneficiază în mod egal de legi. Chiar și o lege șchioapă cum este cea a caselor naționalizate arată acest lucru. Sigur, restituirea trebuie să se facă cu protecția chirișilor, care nu pot fi aruncați în stradă, chiar dacă foștii proprietari au fost realmente zvîrliți în stradă. Proprietățile Regelui Mihai au însă particularitatea că figurează ca fiind libere. Complexul Peleş este, de exemplu, muzeu și nu cred că Regele Mihai ar avea ceva împotriva ca el să rămîna în continuare așa pentru că, chiar și atunci cînd era în proprietatea sa, existau zile în care el era deschis pentru vizitatori. Dar chiar dacă o casă este locuită de altcineva nu există nici un motiv pentru ca ea să nu fie trecută pe numele adevăratului proprietar.

În timpul campaniei pentru NATO, Regele Mihai a fost rugat de președintele Constantinescu să fie „*avocat al României*” și în această calitate a pledat pentru integrarea României în NATO, s-a întîlnit cu șefii de state și cu monarhii Europei și a fost primit peste tot cu onorurile unui șef de stat. Totuși, în această campanie el și-a plătit singur cheltuielile, avionul. Singura facilitate de care a beneficiat a fost că ambasadele trimiteau o mașină și-l luau de la aeroport. În toată lumea, un fost șef de stat beneficiază de o locuință mai mult de-

Noi discuții despre integrare

Fundația (tiințifică *Bertelsmann (FSB)* din Germania, *Institutul de Studii Est-Vest* din SUA (New York) și *Fundația Academia Civică* au organizat la București, în zilele de 29-30 aprilie, simpozionul „*Strategii pentru integrarea României în Uniunea Europeană*” – cea de-a doua întîlnire dedicată României (după conferința din aprilie 1997) în cadrul proiectului „*Strategii pentru Europa*”, inițiat de *FSB*. Simpozionul a oferit prilejul pentru a analiza situația României în perspectiva integrării UE și NATO pe diverse teme: securitate, cooperare legislativă, investiții și afaceri, combaterea crimei organizate și corupției, supravegherea granițelor, cooperare regională, imagine etc. și s-a bucurat de participarea unor personalități ale vieții politice, academice și experți din România. Printre participanți s-au aflat Zoe Petre, consilier prezidențial; Ion Diaconescu, președintele *Camerei Deputaților*, și alți parlamentari; Ioan Mureșan, ministrul Reformei, secretar de stat,

Constantin Teleagă (*Ministerul Integrării Europene*); Ana Blandiana, președinta, și Gheorghe Ceaușescu, vicepreședintele *Alianței Civice* (ca principal organizator); avocatul poporului, Paul Mitroi; Klaus Fabrizius, vicepreședintele *Forumului German din România. Uniunea Camerelor de Comerț și Industrie Germană* a fost prezentă prin Cristina Nițulescu (director pentru România) și directorul de relații internaționale, Philipp von Walderdorff. O contribuție substanțială au avut-o – alături de organizatori (directorul pentru Europa Centrală și de Est al *Fundației Bertelsmann*, Cornelius Ochmann și Dag Hartelius, vicepreședintele pentru securitate europeană, *Institutul de Studii Est-Vest* New York) – *Institutul de Sud-Est* din München, prin prezența directorului adjunct F.-L. Altmann și Anneli Ute Gabanyi, specialistă pentru România, alături de *Transparency International*, Berlin, *German Marshall Fund*, SUA și altele. (I.I.)

diaLOG în

diaPOZITIV

Sub titlul *Press Stress-Dincolo de cuvîntul tipărit* veți avea ocazia să vă întîlniți cu redactorii și colaboratorii *Revistei „22”*, vineri 8 mai, ora 18 la galeria *Efarie* (între Cinemateca și Agenția CFR). Vă așteptăm!

GABRIEL ANDREESCU

Trei reviste cu caracter mai mult sau mai puțin academic

Am semnalat și altădată noile publicații care fac mai variată harta instrumentelor disciplinare și culturale. În acest fel, revista „22” și-a asumat obligația de a da o dimensiune culturală activităților disciplinare. O voi face și acum, cu referire la trei reviste care merită, cred, să capete un loc al lor în conștiința publică.

1. Semestrialul Rromathan nr. 2

Îată o revistă care trebuia anunțată încă de mult, de la apariția ei în 1997. Este prima publicație dedicată studiilor despre romi. Semestrialul, editat cu sprijinul Fundației pentru o Societate Deschisă (coordonator de proiect Simona Botea), constituie o reușită grafică. Meritul pentru prezentare, ca și pentru structură – editorial, studii, arhivă, recenzii, varia – aparține colegiului editorial (Vasile Ionescu, Liviu Chelea și Puiu Letea).

Încet, încet, semestrialul adună acea înțelegere necesară pentru ca, în sfârșit, eticheta „comunitatea romilor” să se transforme în concept. Materialele publicate sînt semnate de autori din România sau străini. Există toate motivele să ne așteptăm la o creștere a numărului de cercetători în domeniul studiilor despre romi, iar în privința asta Rromathan reprezintă un stimul.

Înainte de a face o incursiune în sumarul actual, aș semnală existența, la secțiunea „Arhivă” a primului număr, a unei semnificative, „Istoria a rromilor din Germania și țările vecinate: o cronologie pînă la Holocaust și după” (Ian Hancock). Iată și studiile din Rromathan, numărul doi: Nicolae Gheorghe, Andrzej Mirga, „Romii în sec. XXI: document de lucru pentru o politică publică”; Adela Rogojinaru, „Dezvoltare școlară și educație individualizată”; Phil Cohen, „În umbra iluminismului: câteva probleme pedagogice în educația anti-rasistă”; Michel Giraud, „Mediul școlar și lupta împotriva rasismului, xenofobiei, intoleranței: de la diagnostic la acțiune”; Cătălina Ulrich, Nicolai Cristian Mardar, Louis Ulrich, „Rromii; Construirea strategiilor de rezistență la frustrare”; Gilles Ferreol, „Reprezentările sociale ale țiganilor: elemente de reflecție”; *** Comisia Europeană, „Agenda 2000. Aprecieri privind situația rromilor”; Nicolae Gheorghe, Jennifer Tanaka, „Privire asupra securității umane în context regional. Situația rromilor și șintilor în OSCE”; Viorel Achim, „Locul țiganilor în economia țării române în evul mediu”.

Nu există spațiu ca să intrăm în substanța acestor studii. Ar fi nevoie, cit de curînd, de o evaluare cuprinzătoare a stadiului atins astăzi de cercetarea privitoare la romi.

2. Semestrialul Studii Internaționale nr. 3

Revista a apărut în anul 1996 sub egida Centrului de Studii Internaționale. Semestrialul a fost conceput pentru a se adresa oamenilor politici și factorilor de decizie implicați în elaborarea politicii externe a României, analiștilor străini și diplomaților interesați de problemele de relații internaționale, dar nu mai puțin lumii academice – profesori și studenți. Politica revistei este desigur dependentă de ansamblul activității editorului, ale cărui strategii în câteva chestiuni centrale pentru politica externă românească au devenit realități la doi-trei ani de la susținerea lor publică: includerea Recomandării 1201 în Tratatul de bază cu Ungaria; regîndirea relațiilor României cu Republica Moldova; necesitatea definitivării cit mai rapide a tratatului cu Ucraina; îndeplinirea criteriilor politice de integrare a României în structurile europene și euro-atlantice.

Locul semestrialului Studii Internaționale în contextul publicistic românesc poate fi mai bine înțeles prin comparație cu alte reviste în materie. În România mai apar trei publicații dedicate relațiilor internaționale: Romanian Journal of International Affairs, tipărită mai mult sau mai puțin periodic, revistă editată de către Institutul Român de Studii Internaționale începînd cu 1995 (aflat sub dubla egidă a MAE și Academiei); trimestrialul Central European Issues, editat inițial (vara 1995) de MAPN și acum, de Fundația Worner; în sfârșit, trimestrialul Politică externă, editat de SAR. Primul apare în engleză și preferă să publice numere tematice, mai ales cuvîntări și comunicări pe marginea conferințelor IRISI. Central European Issues, în limba engleză, tinde spre o aprofundare tematică, autorii publicației își datorează prezența lor mai puțin funcțiilor publice. Politică externă, în limba română, cuprinde în general articole pe teme de interes general.

Spre deosebire de celelalte trei, semestrialul Studii Internaționale apare în română și engleză, ținîndu-se cont de existența unor categorii esențiale de cititori care nu au acces la materialele decît într-una din aceste limbi. Publică numai studii originale, elaborează pentru acest semestrial. Lucrările rezultă din cercetări sistematice, au deseori caracter de sinteză, căutînd să răspundă cerințelor practice ale politicii externe românești.

Dar mai ales semestrialul Studii Internaționale încearcă să realizeze un standard în domeniul cercetării/publicațiilor de politică externă. În acest sens, este singura revistă din România axată pe studii/cercetări în domeniul relațiilor externe care exclude articolele impresioniste, eseurile, opiniile oficialilor români, părerile doar „mai elaborate” asupra vieții internaționale. Sînt evitate chiar studiile pe teme generale, presupunîndu-se că importanțele periodice ale domeniului – Foreign Affairs, International Affairs, Politique Etrangère, Aussenpolitik, National Interest etc. – acoperă mult mai bine, în materie, eventuala ofertă a colaboratorilor revistei. Este la fel de adevărat însă că studiile din reviste enumerate nu pot ține locul cerce-

tărilor (studiilor românești) ce-și află locul în semestrialul prezentat. Cu alte cuvinte: în ansamblul publicațiilor din toată lumea, Studii Internaționale nu este o revistă redundantă.

Conținutul numărului al treilea verifică observațiile de mai sus. El cuprinde:

– două studii privind distribuția competențelor de politică externă (unul semnat de editorii revistei, celălalt de Liviu-Corneliu Popescu) ca răspuns la situația creată la începutul anului 1997, cînd diferitele autorități intraseră în competiție, privitor la „împărțirea” atribuțiilor lor în materie de politică externă. Studiile din revistă acoperă complet problema în discuție, fiind de altfel singurele studii propriu-zise, pe această temă;

– o lucrare a lui Gusztáv Molnár, care introduce problematica integrării României și Ungariei în NATO în contextul mai general al geopoliticii. Lucrarea este binevenită pentru că se opune reducerii dezbaterilor politice și publice legate de integrarea României (și Ungariei) în NATO într-o temă cu caracter conjunctural și local;

– un studiu demonstrînd caracterul de instrument de stabilizare regională pe care l-a căpătat Recomandarea 1201 în urma ratificării acestui document al Consiliului Europei în tratatele dintre România, Ungaria,

Slovacia și Ucraina. Studiul poate sta la baza „relansării” Recomandării 1201 în problematica regională.

3. Trimestrialul Remediu

Trimestrialul se află, astăzi, la al treilea număr. A apărut la inițiativa unui grup de organizații neguvernamentale: Grupul Ecologic de Colaborare, Grupul pentru Explorări Subacvatice și Speologice, Earthkind-România și Asociația Ziariștilor de Mediu, și este condus de un redactor-șef de excepție: Sergiu Tumanov (specialist în fizica atmosferei și în același timp un admirabil scriitor care semnează sub numele de Paul Tumanian). Atrag din prima clipă prezentarea grafică, fotografiile color, calitatea tipăriturii. Dar să inventariem sumarul: „Vinzarea întreprinderilor de către FPS presupune și asumarea obligațiilor de mediu” (Laurenția Stelea); „Vesnicia s-a născut în noroaiile ulițelor românești” (Elena Varoleanu); „Și mediul se standardizează, nu-i așa?” (Paul Tumanian); „Industria auto urmează să-și creeze „mediu” propice” (V. Bucovineanu); „Marile campanii își au propriul sistem de management al mediului” (Laurenția

Stelea); „Reciclarea materialelor nu și-a găsit locul în economia de piață” (Laurenția Stelea); „România în «Cruciada» împotriva substanțelor distrugătoare de ozon” (Sorin Graur și Oana Crudu); „Ordinul nr. 184/1997 pentru aprobarea Procedurii de realizare a bilanțului de mediu”; „Ordinul nr. 278/1996: Regulamentul de atestare pentru elaborarea studiilor de impact asupra mediului și a bilanțului de mediu”; „Lista persoanelor atestate ca elaboratori de EIM și BM”; „Relațiile ecologice cu vecinii” (Sorin Graur și Oana Crudu); „Carierele – râni deschise în trupul munților. Cînd și cum se vor cicatriza?” (Dumitru Pegulescu); „Parcul național Hohe Tauern, Austria” (Simona Condurățeanu); „La Sulina, turismul ecologic are gust amărui” (Nicoleta Bacheș); „O «marfă» naturală care și-a găsit singură piața: veninul de viperă sau de albină” (Nicoleta Bacheș); „Cu puțină șansă, industria românească a cimentului va începe «procesul de reconciliere cu mediu»” (Oana Crudu și Sorin Graur); „ONG-urile de protecție a mediului și sprijinul guvernamental” (Gabriel Guran); „Curs de ecologie” (Wilhelm Kuttler).

Am făcut prezentarea sumarului în extenso intrucît ea oferă o imagine asupra tematicii foarte largi, interesante, profund de prezentări sintetice și precise. Trimestrialul nu este o publicație de specialitate, în sensul academic al cuvîntului, nu prezintă cercetări, nu dezvoltă concepte. Dar asigură cititorului curios ori persoanei de decizie o imagine asupra aventurii ecologice cu care se confruntă România – inclusiv accesul la documente relevante adoptate de Parlament ori de Guvern pentru dezvoltarea domeniului. Iată de ce, revista mi se pare indispensabilă celor care doresc să înțeleagă unde se află România astăzi. „Locul” unde se află România implică, desigur, dimensiunea ecologică, explorată de Remediu așa cum nu o face la noi nici o altă publicație.

START pentru EUROPA?

Noi vă propunem cea mai eficientă încălzire!

EUROMEDIA

L'information fait la Force!

* documentele oficiale ale UE
* produse on-line (abonamente)
tel./fax: 315.44.03; 312.96.46
Librărie nouă la Parterul
Teatrului Național (Dominus 2)

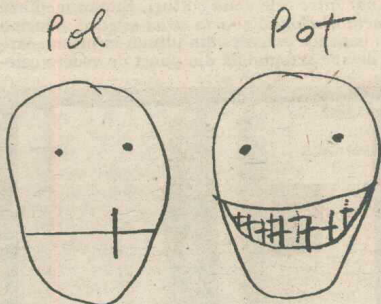

VLADIMIR TISMĂNEANU

Igienă socială, utopie și genocid: reflecții despre comunismul lui Pol Pot

Se vorbește mult în aceste zile despre aniversarea a 150 de ani de la apariția *Manifestului Partidului Comunist*, acel incendiar pamflet politic în care Marx și Engels proclamau iminenta revoluție proletară mondială, năruirea burgheziei ca clasă politică și sosirea mileniului sub forma suprașteriei clasei muncitoare (care, credeau ei, eliberându-se pe sine, va elibera umanitatea întreagă). În ultimă analiză, susțineau cei doi foști tineri hegelieni îndrăgostiți de ideile socialismului radical, omenirea se îndrepta în chip inexorabil spre o ordine din care vor dispărea contrastele dintre bogați și săraci, oprimarea nu va mai exista, iar munca fizică și cea intelectuală vor produce bucurii similare. Condamnarea fără drept de apel a proprietății private ca generatoare de inechități se îngemăna în acel text cu o nedismulată aversiune pentru țărănimă, grupare socială bănuțită de egoism atavic și nostalgii reacționare. Orice s-ar spune însă despre ideile fondatorilor materialismului istoric, ei nu au anticipat vreodată că socialismul va fi inițiat ca practică de stat în societăți slab dezvoltate din punct de vedere industrial. Această schimbare de viziune asupra centrului declanșator al revoluției a fost opera lui Lenin, ajutat în chip nemijlocit de Troțki. Mai târziu, Zinoviev și Stalin vor codifica dogma politică leninistă definind bolșevismul drept „marxismul epocii imperialismului și al revoluțiilor proletare”. În chip tragic, acest marxism pretins adaptat condițiilor lumii a treia va face ravagii în statele Asiei, Africii și Americii Latine, unde elite locale recrutate din rândurile inteligenței radicale, ca și ale militarilor, vor im-

brățișa strategia leninistă de acaparare și consolidare a puterii, construind experimente dictatoriale de o maximă cruzime. Exemplele nu lipsesc: China, Coreea de Nord, Etiopia, Afganistan etc. Prea puțin rămăsese din idealul umanist original: singurul lucru care conta era o dogmă simplistă, chiar rudimentară, ostilitatea față de piața liberă, distrugerea proprietății și pluralismului, cultul maniacal al liderului suprem, proclamat pontif ideologic maxim.

Neîndoios, moartea fostului dictator comunist cambodgian Pol Pot (aflat la putere între 1975 și 1979) are valoare simbolică. Ea nu reprezintă însă și finalul echipei responsabile pentru experimentul sinistru asociat cu guvernarea Khmerilor Roșii: nu puțini din asociații săi continuă lupta de gherilă în munții din nordul țării fără să dea semne de regret ori căință. Într-adevăr, ceea ce face acest experiment cu deosebire macabru este fanatismul său riguros, demonismul utopic ridicat la rang de principiu suprem. Decesul lui Pol Pot, amicul de odinioară al lui Nicolae Ceaușescu, ne îndeamnă la o serie de reflecții despre destinul proiectelor absolute de inginerie socială în acest veac, ca și asupra rolului ideologiilor revoluționare în prăbușirea ordinilor sociale tradiționale și construirea unor regimuri în care individul nu este altceva decât, cu cuvintele lui Arthur Koestler din *Darkness at Noon*, o „ficțiune gramaticală”. Peste un milion de victime dintr-o populație totală de șapte milioane, persecuția sistematică a intelectualilor și locuitorilor urbani, o xenofobie îndrăjită care a dus la masacrarea minorităților etnice (vietnamezi, chinezi etc.), foamea meticuloasă construită ca metodă de control, înregi-

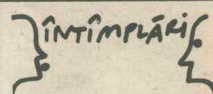
mentare și lichidare a „indezirabililor”: acestea sînt elementele esențiale ale moștenirii celui care a fost egalul lui Hitler, Stalin și Mao intru pasiune a genocidului. Rămîne însă chestiunea cheie: de ce? De ce a fost nevoie să se procedeze la aceste sacrificii umane aberante, de ce trebuiau lichidați toți cei care erau desemnați drept „inamici obiectivi”? Ea îi obsedează pe cambodgieni, tot așa cum îi obsedează pe ruși, români, albanezi, chinezi și pe toți cei care au suferit efectele „pedagogiei infernale” a stalinismului (datorăm termenul de „pedagogie infernală” regretatei istorice franceze Annie Kriegel). Pol Pot a dus cu el în mormînt răspunsul, însă nouă ne revine obligația de a medita și a face tot posibilul ca acest tip de utopism ucișag să nu se repete. O ipotază ar fi că sectele leniniste poartă în sine, precum ghinda stejarul, apetitul pentru controlul total. Apoi, există în aceste utopii abstracte o suspiciune delirantă în raport cu alteritatea: Pol Pot vorbea mereu de necesitatea „purificării” corpului social. A eliminării (prin masacru, la nevoie) a „microbilor” care împiedică victoria proiectului său de „fericire obligatorie”. În consonanță cu dogmele stalinist-maoiste, el a detestat spiritul critic, în special formulat de intelectuali. Aceștia trebuiau exterminați pentru ca germeii aspirației către libertate să fie distruși. Pol Pot, tiranul aparent zîmbitor și timid, a fost fără îndoială un sadic delzântuc ale cărui fixații au fost deduse din mitul marxist-leninist al societății fără clase. Firește, Marx s-ar fi înfiorat văzînd canibalismul ideologic din Cambodgia, dar nu trebuie uitat că ideile halucinante ale lui Pol Pot erau îrrudite, dacă nu întotdeauna identice, cu viziunile vindictiv-resentimentare ale lui Lenin, Stalin și Mao. El a dus la extrem, la ultimele, cele mai teribile consecințe, raționamentele „igienei sociale” predicat de doctrinarii luptei de clasă. În locul libertății promise, cambodgienii au fost subiecții unui experiment de o ferocitate patologică, pentru care, nu mă îndoiesc, istoria nu va găsi niciodată nici un fel de scuze.

Washington, DC
26 aprilie 1998

DIN SUMARELE VIITOARE

- Supliment gratuit: „Sănătatea femeii azi”
- Interviu cu Daniel Dăianu, ministrul Finanțelor, Ilie Serbănescu, fost ministru al Reformei și prof. Marian Papahagi, directorul Academiei de România
- Mese rotunde la GDS: „Societatea românească între comunism și postcomunism”, „Împreună pentru protejarea monumentelor Bucureștiului: autorități și societate civilă”
- Instituțiile Danemarcei – reportaj de Rodica Palade
- Gabriela Adameșteanu: „Președintele riscă să-și piardă electoratul inițial”
- Alex. Ștefănescu: „Întîmplări”
- Manualele de istorie – anchetă
- N. Rădulescu Dobrogea: „Zgomotul”

ALEX. ȘTEFĂNESCU

În slujba lui Emil Constantinescu

Printre laureații Premiilor „Flacăra” pentru 1996 s-a numărat și Emil Constantinescu, iar festivitatea decernării premiilor s-a desfășurat la Palatul Cotroceni. Cu mult timp înainte de apariția președintelui, sala în care urma să aibă loc ceremonia era deja plină de lume. George Arion, conducătorul publicațiilor „Flacăra”, a cerut întregii asistente, inclusiv agitaților ziarști, să elibereze câteva locuri din rîndul din față, pentru Emil Constantinescu și însoțitorii săi. Apelul a avut succes pentru moment, dar după numai zece secunde locurile respective erau din nou ocupate. George Arion a intervenit iar, însă efectul intervenției sale a durat la fel de puțin. Roșu la față, exasperat, el și-a redus pretenția – la un singur loc, pentru președinte! A fost însă de ajuns să-și întoarcă privirea în altă parte și locul și-a găsit imediat un ocupant.

În numele prieteniei care ne leagă încă din timpul studenției, George Arion m-a implorat atunci să mă așez și eu în rîndul din față și să păstrez un loc și pentru președinte. M-am dus la garderobă, mi-am luat căciula și, după ce-am eliberat două locuri din față, m-am instalat eu pe unul, iar pe celălalt am așezat căciula. Din acel moment, nimeni n-a mai îndrăznit să ocupe scaunul rezervat președintelui.

A venit, în sfîrșit, și Emil Constantinescu. George Arion l-a salutat și l-a invitat să ia loc, iar eu, ridicîndu-mi căciula, i-am indicat scaunul pe care să stea. Președintele s-a așezat, cu un aer fîresc, în timp ce eu trăiam sentimentul înălțător că îmi dovedisem – eroic și neștiut de nimeni, ca un soldat pe cîmpul de luptă – devotamentul față de conducătorul țării.

CENTRUL INTERNAȚIONAL PENTRU ARTĂ CONTEMPORANĂ BUCUREȘTI

anunță concursul pentru acordarea

PREMIULUI PENTRU CEL MAI BUN PROIECT EXPOZIȚIONAL

Concursul se adresează specialiștilor din muzee de orice profil, istoricilor și criticilor de artă sau artiștilor, avînd ca scop stimularea inventivității și originalității în domeniul organizării de expoziții. Domeniul ales sau subiectul sînt la latitudinea participanților la concurs; proiectele pot fi interdisciplinare. Premiul constă în finanțarea unui singur proiect în vederea realizării lui pînă la sfîrșitul anului 1998. Finanțarea reprezintă echivalentul în lei al sumei de 10.000 USD și presupune cheltuieli de organizare a expoziției și tipărirea unui catalog. Cei interesați trebuie să prezinte un curriculum vitae, două recomandări referitoare la proiect, o propunere de spațiu și un formular tip ce poate fi ridicat de la sediul CIAC zilnic, de luni pînă joi între orele 14:00–17:00.

Data limită de depunere a dosarelor este
25 mai 1998 data poștei sau 31 mai 1998 la sediul CIAC.

Pentru informații suplimentare vă puteți adresa la telefon (01) 210.30.70, 210.77.77 sau la sediul nostru din str. Spătarului nr. 52, sector 2, între orele mai sus menționate.

MAGDA CĂRNECI

Ion Bitzan – Un fel de clasic

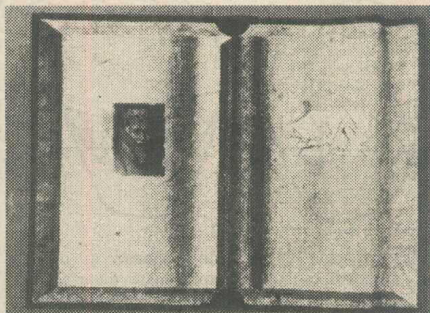
Dacă nu știi nimic despre arta românească a ultimilor 50 de ani, cel mai economic și mai profitabil ar fi să studiezi cazul lui Ion Bitzan. Cariera sa de curind terminată reprezintă un fel de *compendiul* al avaturilor recente ale acesteia: un rezumat al constrângerilor, compromisurilor și împlinirilor pe care lupta dintre un regim politic totalitar, tradiția culturală a locului și tentația modernizantă le-a impus artelor vizuale din această parte a Europei.

Artist complet – fiind deopotrivă pictor, grafician, scenograf, monumentalist, designer și producător de obiecte estetice la limita dintre genuri –, Ion Bitzan a fost considerat și artistul cel mai *dexter* – fiind priceput în toate materialele și tehnicile vizuale posibile și capabil să se folosească de orice ca să producă informație estetică inedită în cadrul încăpătorului său *regn vizual*. Dar *abilitatea* lui esențială a fost aceea de a explora – cu prodigiozitate și dezinvolură, dar fără a se supune complet – *tonul stilistic* al momentului, așa cum acesta a fost fasonat de decretul politic, dar și de influența culturală internă și mai ales internațională.

Debutând în anii '50, Bitzan e obligat să se exprime în jargon *realist socialist*, dar știe să-i ocolească capcanele apelând la sintagme cu iz bizantin și folcloric care se deschid către o mai fină înțelegere și aplicare a acestuia. În anii '60, Bitzan reușește să mlațieze *paradigma realistă* a artei oficiale printr-o infuzie ingenioasă de procedee pop-art –, dar se aplică harnic și în acclimatizarea și explorarea dezinvoltă a *neo-avangardelor* postbelice occidentale, care, mai ales spre sfârșitul anilor '60, încep să fertelizeze mediul artistic românesc, depășind barierele ideologice. Tot acum începe și *schizofrenia estetică* a lui Bitzan, continuată de-a lungul anilor '70 și '80, și emblematică pentru starea de spirit și de lucru a

unui artist est-european sub regim comunist. Artist important Bitzan va fi considerat și din punct de vedere oficial și din punct de vedere strict estetic, căci va reuși să ilustreze cu vervă și *cultura vizuală oficială și cultura vizuală independentă*, producând lucrări de calitate în ambele direcții.

Situat între cele două culturi, Bitzan mediază între *arta ideologică și arta strict estetică*, aducând infuzii benefice mai ales din ultima în prima, care astfel devine acceptabilă din punct de vedere este-

tic. Aici stă *ambiguitatea* demersului său, ce-l plasează în postura artistului mai degrabă *negustor/negociator* decât mercenar (ca să reluăm o distincție a lui Sorin Alexandrescu). Această dublă situație îi va asigura lui Bitzan (ca și multor alți artiști români) un spațiu de protecție și de *relativă libertate estetică*, de care va ști să profite din plin.

Căci se va putea deda cercetărilor sale vizuale numeroase și variate, ce-i vor asigura o poziție preeminentă în ierarhia artistică locală. Celebrele sale serii de *colaje abstracte, de scrieri indecifrabile, de cutii și săculețe, de hărți și alfabete imaginare*, și mai ales de *cărți de artist*, întinse de-a lungul anilor '70-'90, explorează mai ales *zona post-conceptualului*, agrementat cu diverse reziduuri de gestualism abstract, op-art, pop-art ori minimalism.

Din toate, Bitzan produce *obiecte estetice* bi- sau tridimensionale valabile, finalmente *frumoase* (în sensul strict modern al termenului). Căci Bitzan nu e un avangardist, ci e poate cel mai tipic *experimentalist* român, în sensul unei explorări sistematice, aplicate, chiar pragmatice, dar în nici un caz explozive ori revoluționare, a tuturor posibilităților expresive ale materialelor și tehnicilor vizuale ale culturii moderne. Aceasta explică și prodigiozitatea, dar și versatilitatea lui estetică, numită de unii supremă dezinvolură, iar de alții condamnabilă *duplicitate*. Finalmente, Bitzan nu se lasă ușor judecat în termeni de *moralitate artistică* pentru că el nu s-a plasat în postura unui artist-ideolog, ci în cea a unui *artist-artizan*, fidel nu unui crez extraestetic (fie el cel de ruptură, negație, provocare a limitelor etc.), ci credincios doar propriului lui *ingenium*. Bitzan ilustrează condiția *plasticianului generic*, din orice epocă artistică, îndrăgostit narcisic și amoral doar de propriul lui har, artistul deopotrivă meșteșugar și maestru, artizan și inventor, curtean supus și producător independent, liberal.

Bitzan rămâne cel mai consecvent *experimentalist* al estetismului nelimitat, *in sine și pentru sine*, al creativității vizuale postbelice în mediul artistic autohton. Și, în acest sens, el poate fi numit fără echivoc un *clasic* al modernismului vizual românesc din ultimii 50 de ani, pe care nici o istorie a artelor plastice locale nu-l va putea evita.

(Pe marginea expoziției Ion Bitzan deschisă de galerie Next Graphics, aprilie 1998, la sediul Bancorex)

Teatrul „Lucia Sturdza Bulandra“ la 50 de ani

Clody Bertola și Liviu Ciulei în *Sfînta Ioana*, de G.B. Shaw; regia: Liviu Ciulei

Cu prilejul împlinirii a 50 de ani de la înființare, Teatrul „Lucia Sturdza Bulandra“ a editat monografia-album intitulată *Teatrul Bulandra 1947-1997*, apărută cu sprijinul Imprimeriei Băncii Naționale. Volumul încearcă să refacă pe scurt drumul parcurs de Teatrul „Bulandra“ în cei 50 de ani de la înființare. Anul nașterii Teatrului „Bulandra“ sau, pe numele lui mai vechi, „Teatrul Municipal“ este 1947, an în care dintr-o companie particulară a devenit, cu un an înaintea celorlalte teatre, teatru de stat. În 1962 se schimbă denumirea „Teatrului Municipal“ în Teatrul „Bulandra“. Primul spectacol l-a constituit reprezentarea piesei *Insula de Mihail Sebastian*. Incursiunea istorică, critică a primei jumătăți a perioadei aniversate – cînd la direcția teatrului s-au aflat Lucia Sturdza Bulandra și Liviu Ciulei – se oprește în anul 1972 (mai precis la *Revizorul* lui Lucian Pintilie, interzis de cenzură după doar trei reprezentații). O parcurgere chiar și rapidă a titlurilor cuprinse în „desfășurătorul“ stagiunilor prezent în carte atestă faptul că, și după episodul neplăcut din 1972, „Bulandra“ a creat spectacole de referință pentru scena românească. Ultimele două decenii și jumătate au fost evocate într-un interesant capitol de mărturie ale regizorilor, actorilor, scenografilor Teatrului „Bulandra“ (Liviu Ciulei, Cătălina Buzoianu, Andrei Șerban, Sînda Manu, Alexandru Tocilescu, Lucian Pintilie, Clody Bertola, Victor Rebengiuc, Ion Caramitru, Ion Besoiu etc.), care ocupă în sumarul volumului locul cel mai important. La începutul capitolului aflăm dintr-o scrisoare de felicitare trimisă

de Eli Malka, directorul Uniunii Teatrelor din Europa, cu prilejul semicentenarului Teatrului „Bulandra“, că dintre numeroși candidați, Teatrul „Bulandra“ a fost singurul din România ales în prestigioasa familie artistică pe care o constituie Uniunea Teatrelor Europei. Cartea include și o serie de fotografii inedite din viața de scenă, cu Lucia Sturdza Bulandra, Clody Bertola, Tanti Cocca, Toma Caragiu, Fory Etterle, Ștefan Ciubotărașu, Liviu Ciulei etc. (A.T.)

Tamara Buciuceanu și Lucia Mara în *Dimineața pierdută*, după Gabriela Adameșteanu; regia: Cătălina Buzoianu

POLIROM

NOUTĂȚI
mai '98

Serge Moscovic (coordonator)
**Psihologia socială
a relațiilor cu ceilalți**

Michael Pollak
Viena 1900 O identitate rănită

David Randall
Jurnalistul universal
Ghid practic pentru presa scrisă

În pregătire:

Dan Stanca Muntele viu
Norbert Bakenhus Radioul local (Ghid practic pentru jurnaliști)

Comenzi la: CP 266, 6600, Iași, Tel. & Fax: (032)214100; (032)214111; (032)217440
București, Bd. I.C. Brătianu nr. 6, et. 7, Tel.: (01)6138978
Brașov, str. Toamnei nr.7, bl. 4, Tel. & Fax: (068)150318
E-mail: polirom@mail.dntis.ro

ASCULTĂ

B B C
PROGRAMUL INTEGRAL
ÎN BUCUREȘTI LA
UNIPLUS Radio
69.8

CRONICĂ DE CARTE

DAN. C. MIHĂILESCU

Detectivul polifonic (II)

La capătul deceniului

Cu procesul intelectualilor de la 1959 se încheia al doilea deceniu fizic-exterminator al elitei românești. Se termina etapa „tușelor directe” și începea „era mizgălelii”. „Este ultima mare curățenie care s-a făcut”, conchide Ileana Iordache (p. 335). „Lotul nostru”, spune Al. Paleologu, a urmat după alte procese, al liberalilor și al țărănilor. Și procesul nostru a avut scopul de a înspăimînta pe oricine își permite o viață liberă (...). Realizarem că aceste pedepse spectaculoase erau făcute să dea rușilor sentimentul că aici este o mîină forte și situația este sub control”.

După morții din război, după victimele dictaturii regale și antonesciene, după sutele de valori plecate în exil la 1945-48 și după declinarea virfurilor la Sighet, Aiud, Gherla, Pitești, Canal ș.a.m.d., ce mai rămăsese fostului popor devenit, vorba lui Cioran, „o populație”? Amăgirea cu congresul XX al PCUS, amăgirea cu „spiritul Genevei”, amăgirea că Occidentul va sprijini decisiv revolta de la Budapesta, amăgirea că, dacă Pasternak ia premiul Nobel, atunci Noica va putea măcar să publice o carte despre Hegel la Plon („reprezentația intelectualilor care urmează publicării în 1957 a romanului Doctor Jivago și decernării Premiului Nobel în 1958 este și consecința temerilor liderilor politici să nu se repete în România un caz Pasternak”, notează Stelian Tănase, p. 178; „Lui Zigu i-am spus: Noica ne-a dat această lucrare și trebuie să vedem dacă e publicabilă sau nu. Ce-mi întărea poziția în raport cu toate forurile de control era faptul că în aceeași perioadă avusese loc la Cluj vizita lui Miron Constantinescu și a Constanței Crăciun la Blaga. Există deci o încercare de recuperare...”, spune Mihai Sora, p. 211).

Amăgirea, pe urmă, că te poți refugia cel puțin între bietele rămășițe ale castei tale, la un cenacul domestic, la o canastă, la un bridge „ca pe vremuri”. După cum, de cealaltă parte, exista amăgirea unei anumite structuri din aparatul propagandei de partid că se poate trece de la brutalitate la subtilitate, dovadă subteranalele turneului Teatrului Național la Paris în 1956.

Ei bine, procesul lotului Noica-Pillat, în măsura în care încheie un deceniu, adică o manieră carcerală, inaugurează un altul, să-i spunem, pe urmele lui Noica, primul deceniu al deschiderii care închide. Aici, totul se desfoliază promițător tocmai pentru a stringe cit mai mult aer întru viitoarea viefuire subcavatică. Noica, notează Dinu Manoliu, p. 119, „tesuse într-o febrilă și aproape inconștientă activitate, sfidînd, pot spune, Securitatea și «cerîndu-și» arestarea, cu întreg grupul, pentru ca aceasta să arate lumii că intelectualii români nu stau cu mințile în sin”.

Vechea linearitate dispare, așadar, și în locul ei apare ghemul de dileme.

Ghemul de dileme

Ce s-a condamnat atunci: inocența sau vinovăția? Cit era rezistență de liberat și cit simplă existență liberă în mini-saloane literare de la Barbu Slătineanu, Dinu Pillat, Șerban Cioculescu etc.? Pe de o parte, toată lumea condamnată atunci își clamează totala nevinovăție față de ceea ce avea să spună verdictul cu subminarea autorității de stat etc., etc. („Politică nu se făcea. Dar nu i-a crezut nimeni.

STELIAN TĂNASE, Anatomia mistificării. 1944-1989, editura Humanitas, 504 pp.

Nu se întilneau cu scopul de a face politică. Toți erau prudenți, notează Olga Ranetti, p. 63. Credeți că guvernării și securității au crezut așa ceva? Erau convinși că, dacă se întilneau trei perechi, trebuia să răstoarne guvernul. Asta erau întilnirile noastre: un prilej de a minca o friptură bună, de a bea un vin bun adus de Nini Radian.”) Pe de altă parte, fiecare se știa, ori se voia, o roțiță în angrenajul anticomunist – de aici amestecul de tragism și derizoriu, de nedreptate și absurditate, de farsă și dramă, de stupid burlesc, umilintă și demnitare ultragiată pînă la crimă/sinucidere (v. cazul Mihai Rădulescu, sau Barbu Slătineanu, p. 299-302, 330 ș.u.) al întregii afaceri.

În ce fel – și cui îi dă mina s-o facă? – s-ar putea ierarhiza componența umană a cazului, atîta vreme cit statutul de victimă se bazează adesea pe ambiguitate culpabilă, ca la Mihail Andricu, pe divergența flagrantă a mărturiilor despre unul sau altul dintre „tovarășii de drum” (v. de ex.

Zaharia Stancu și G. Călinescu, elogi-ați omeneste de ficia lui Vladimir Streinu la p. 25, dar atacați – pe drept cuvînt – la p. 179, 161 etc.), pe tot soiul de complicități ale Sistemului cu oamenii de genul Marianei Parlier (al cărei soț am auzit că ar fi fost un fel de avocat oficial al L'Humanité-ului, oricum aflată în bune relații „de lojă”, ca să zic așa, cu Mihai Ralea și boierul Al. Rosetti), dar și cu acea stîngă inițial puternică, apoi fără viitor, dar fatalmente tolerată, a oamenilor gen Geo Bogza și Mihai Sora, ca să nu mai vorbim de aiuritoarele întoarceri de 180°, în decurs de un deceniu, ale unor Ov. S. Crophmălniceanu, Paul Georgescu, B. Elvin, în privința lui Ion Barbu, Blaga, modernitate și decadentă ș.a.m.d.

Sigur, marea dilemă a cărții este C. Noica, pe care nu aici și acum o voi comenta cum se cuvine. Ea cere un spațiu și o dispoziție anume. Ceea ce, însă, trebuie spus răspicat este că a postula unica, totală vinovăție a lui Noica, reitînd stupidul slogan cum că „el i-a turnat pe toți, din cauza lui au făcut cu toții pușcărie”, ar fi nu doar o nedreptate, ci de-a dreptul o prostie. Una otrăvită cu dichis. Este ridicol și, în fapt, inadmisibil ca procesul intelectualității române de la 1959 să rămînă legat în memoria cititorilor de numele pătat al lui C. Noica și nu de numele lui Leonte Răutu, al lui Dej, Drăghici sau Bodnăraș! Nu credeți că este grotesc să stăm și să tocăm în neștire cazul Noica (ori-

cum am lua-o, unul exemplar ca destin cărțurăresc, cu implicații profund benefice în rezistența culturală a unei românești sub ceașism!) în vreme ce habar n-avem de destinele acestor variante de Calibani precum Mircea Onea, Iosif Crăciun, Francisc Butyka, Jack Simon, Tănase Bădicuț, Micutelu, Iosif Bistran ș.c.l.? (V. măcar p. 292, 152, 151, 273, 277.)

Sîntem încă departe de-a putea evalua corect întrebarea lui Stelian Tănase: „A reușit Noica? A ratat Eliade?” (verbele se pot plasa la fel de bine și invers).

Dar a-ti sfîrși cartea, așa cum o face Stelian Tănase, cu pactul dintre „Constantin Noica și oficialități” și încă într-un mod așa de deochiat („sursele autorului nu au voit să-și dezvăluie identitatea. Ele sînt atit din zona autorităților vechiului regim inițiate în tranzația, cit și din zona unor apropiați ai filozofului”, p. 481) fără a face nici un efort întru prezentarea – de pildă – a procurorului Pompiliu Stănescu, este pur și simplu un păcat. Să-i dăm uitării, nu-i așa, pe alde Radu Popescu, feroasă însumare a răului carierist, pe Chiril Economu, sau pe Adrian Dimitriu, dar să postulăm comportarea jalnică a lui Petru Manoliu E drept? Mă rog, atîta pentru cadrul de față.

Dilema Țugui și alte cazuri

Un personaj care devine din zi în zi mai interesant este Pavel Țugui. Cartea sa, relativ recentă, despre Blaga (și nu numai) în anii '50 nu am reușit să o găsec încă, dar promit să nu vă las fără o consenmare a ei. Pavel Țugui dă la o parte colțul cortinei din spre culise și ni-i pune pe tavă pe căp-căunii CC gata rotisiți și suspect de bine prăjiți, el însuși ieșind campion al dezghețului subtil, altfel zis: al prăjitorului cu față umană.

Pentru Pavel Țugui, în 1956 ales membru în CC – aparatcik „de catifea”, cu ascensiune tipică mini-dezghetului poststalinist, cînd începeau să se poarte și nuanțele, nu doar monocromia – esențiale erau pragmatismul („ce trebuia să-i faci proces lui Voiculescu pentru poezie mistică!... Îmi spune mie s-o pun pe Marietta Sadova să vorbească cu Eliade, Cioran, Elvira Popescu, vine femeia în țară și după trei ani o pune în proces pentru asta! O timpenie!”, p. 171), linia elastică, de cinism eficient și aproape suav la lectură (Dej „a pornit de la o idee fundamentală greșită: că intelectualitatea trebuie să fie ținută sub papuc așa cum îți în mină niște analfabeți”) și mai ales politica de cabinet, conciliantă, acomodatantă (v. episodul Cornelia Ștefănescu, p. 153, și episodul M. Andricu, p. 183 ș.u.). Dezvăluirile sale, adeseori cu aer de cancan (însă nu doar picante, ci mult semnificative) trebuie cîntărite, firește, cu prudență, ori luate doar sub beneficiu de inventar. Dar nicidecum neglijate. Tendința lui Țugui e de a minimaliza retrospectiv raul general, de a relativiza excesiv, de a banaliza prin explicații pedestre ceea ce, din unghiul liniei de partid era, totuși, în esență, o logică de fier, absolutistă.

Pentru istoria de culise, un om ca Pavel Țugui este, orice s-ar zice, un mator important, mai cu seamă astăzi, cînd din interiorul aparatului, se... tace la modul etanș. Pe de altă parte, în atari contexte, expresia „cineva mi-a spus” comportă riscuri serioase. Iată un exemplu: „După ce am fost scos de la CC, cineva mi-a spus că Cioculescu ar fi reușit, cu ajutorul lui Călinescu și Perpessicius, să ajungă la Athanase Joja, care era vicepreședinte al Consiliului de Miniștri. Arestarea lui Streinu a fost porcăria Ministerului de Interne, și eu bănuiesc că și securitatea din București, de sub conducerea lui Dănălache, care era prim-secretar, a jucat un rol; erau niște oameni troglodifiți, fără nici un fel de discernmînt. Problemele acestea

pe care le-a rezolvat Dej în 1963-1964 trebuiau rezolvate definitiv, după mine, din '55-'56”.

Firescul de jos

Dincolo de sensul istoric, major, al subiectului, detaliile pur umane sînt, cum spuneam, sarea și piperul cărții. Firescul de jos explică (sau contravine, sau flexibilizează) în bună parte nefirescul organizat la virf. Iată spre exemplu episodul divorțului fictiv, relatat de Cornelia Pillat la p. 236: în 1959 „fîica mea trebuia să dea treapta. Era premianta școlii și a fost scoasă din examen (Dinu Pillat fiind arestat, n.n.). În timpul verii am fost la Bugteni unde am cunoscut pe un frate al lui Virgil Trofin, care fusese preot, un om foarte de treabă...”. Tot așa, Maria Vlad, sora doctorului Aurel Vlad, relatează un episod din adolescența fratelui său, „în perioada cînd a activat ca legionar”, „aveam pe cineva rudă cu Gabriel Marinescu, șeful poliției, și a mușamalizat” (p. 243).

Același este cazul relatat de Cica Casasovici la p. 288: „eram la Mislea, la închisoare, cînd m-au chemat să-mi spună: nu mai ai 14 ani – atit fusese sîntința – ai 4 ani. Ca să poată să iasă Cuti Juvara (Ion), cumnatul meu, pentru care s-a făcut acest proces, ni s-au redus pedepsele la toți. Se făcuseră mari presiuni și intervenții pentru el de doctorii mari” (cine vor fi fost acești doctori mari, a se vedea lista din rezentul nr. al Dosarelor istoriei...).

Sau dedesubturile arestării lui Păstorul Teodoreanu, pe motiv de compromitere a lui Gheorghe Plăcinteanu, medic ortoped la spitalul Brîncovenesc și care „în 1958, proaspăt divorțat, începe un flirt cu Lica Gheorghiu”... (p. 353).

Sau contextul prezentat de Ileana Iordache la p. 247 ș.u. („mama era convinsă că am să pot să fac ceva, nu pentru că eram măritată cu Radu Tudoran”, dar acesta „era frate cu Geo Bogza”, iar „Geo Bogza avea un statut imperial în regimul comunist de atunci”), cu un „Alexandru Bărlădeanu colosal de drăguț”, „el era căsătorit atunci cu Marcela Rusu”, p. 248). Un Alexandru Bărlădeanu interesat „mai ales de soarta lui Păstorel”, cum îi mărturisese lui Stelian Tănase, confirmînd spusele Ilenei Iordache: „am stat de vorbă cu fata lui Vladimir Streinu, Ușy Iordache. A adus-o Marcela Rusu. Mi-a părut rău că nu am putut face nimic. Asta era după scoaterea lui Chișinevski; rămăsese Răutu, dar nu era atit de puternic cum era Chișinevski (...). Sînt absurditățile regimului în care am trăit”.

În sfîrșit, faptul că, deși Demostene Botez și Ion Dumitrescu erau pasibili de aceeași pedepșă ca Marietta Sadova (p. 476), nu au fost implicați în proces; revelația produsă de Barbu Cioculescu, după care Sașa Pană (și „alți poeți suprarealiști”, p. 202) lucra în Securitate; stupefiantul episod cu George Oprescu și Remus Niculescu, relatat de Mihai Sora la p. 458; postulul lui Aurel Barânga, de „mesagerul lui Răutu ori al lui Chișinevski”, p. 12; relatarea Soranei Coroamă, p. 190 ș.u., de la sediința de demascare de la Operă (Marius Nasta, Mihaela Pătrașcu, Dora Massini ș.a.); succulentele pagini evocative 421-424, unde Al. Paleologu ne face, o dată mai mult, să-i așteptăm cu înfrigurată plăcere volumul de memorii – sînt alte cîteva zone ce întregesc firescul fără de care însumarea mărturiilor ar fi rămas o pagină rece de manual.

O notă aparte pentru evocările lui Barbu Cioculescu (p. 44, 162, 200 ș.u., 235, 331 ș. u.) – de un pitoresc intens, profund revelatoare, făcute cu ochi de moralist și mină aproape „matheînă”. Sînt pagini pline de detalii cu cîrlig, foarte precise ca diagnostic politic, dar și atașante prin bonomia sceptică, puțin obosită dar mîstînd de culoare.

Nu punem punct. La Humanitas abia s-a inaugurat seria „procesului comunismului”...

Capitalism și cultură

Tema aceasta a fost aleasă pentru o conferință internațională, ținută cu ocazia celei de a patra întâlniri anuale a directorilor publicațiilor ce fac parte din *Project Syndicate*. Ea a marcat o cotitură în întâlnirile anuale, atît prin nivelul intelectual ridicat al participanților, cît și prin cadrul fastuos al Palatului Ferstël din Viena, unde s-au ținut lucrările între 24 și 26 aprilie.

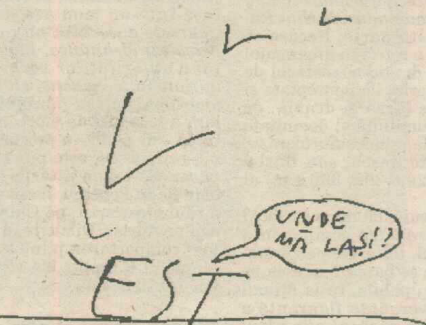
A participa la o asemenea întâlnire era, evident, o șansă. Nu m-am putut împiedica însă să nu mă gîndesc la trista ironie a faptului că în acest an și la această dată cînd scriu, banii pentru cultură și, implicit, pentru majoritatea revistelor culturale (dar probabil și a cărților) sînt mai puțini ca oricînd. Iar veniturile consumatorilor de cultură scad, așa cum prea bine știți. Bugetul anului acesta nu a fost încă votat. Pentru noi proiecte culturale nu se poate face deocamdată nimic. Instituția care a oferit pînă acum culturii mai mult sprijin decît Ministerul Culturii, *Fundația pentru o Societate Deschisă*, s-a aflat într-o lungă reorganizare, iar fondurile pentru cultură și presă fuseseră, nu se știe exact de ce, drastic reduse. Prin intervenția noii conduceri și a noilor board-uri s-ar părea că fondurile culturale vor fi totuși suplimentate (ca să rămîna, poate, la vechea sumă). Amintirea acestor detalii prozaice mi-a revenit de mai multe ori în minte în timpul discuțiilor elevate, cu argumente teoretice, pro și contra, de cea mai bună calitate.

Piață și justiție

După urările de bun venit pe care KRZYSZTOF MICHALSKI, profesor de filozofie la *Universitatea din Boston* și directorul *Institutului pentru Științe Umane* din Viena, le-a adresat participanților, BENITA FERRERO-WALDNER, secretar de stat în *Ministerul de Externe austriac*, a făcut o enumerare a întrebărilor ce se pun în viața de zi cu zi a esticilor, după căderea comunismului. De pildă: Cum vor putea țările est și central-europene să reziste în competiția cu *Uniunea Europeană*, deja partener privilegiat de comerț? Cum se explică oare că piața europeană s-a lărgit, după căderea comunismului, dar și în Est, și în Vest șomajul crește?

Dezbaterea, moderată de LORD DAHRENDORF, a avut loc între LESZEK BALCEROWICZ (nume bine cunoscut pentru că este de regulă asociat cu metoda „terapii de soc”), ministru de Finanțe și adjunct al premierului Poloniei, și KURT BIEDENKOPF, primul-ministru al Saxoniei, de asemenea cunoscut românilor de la deschiderea Tîrgului de la Leipzig. Piața nu creează valori prin ea însăși, ea este doar un instrument și tirania ei nu trebuie acceptată, a spus ministrul Biedenkopf, care și-a exemplificat afirmațiile prin experiențe ale Germaniei de Est. Procesul pieței este nedrept și el exercită o influență politică. Biedenkopf a atras atenția și asupra necesității de a găsi soluții de includere pentru „looseri” și a făcut o distincție între șomeri și „excluzi”, categorii considerate sinonime în sociologia vestică. El a povestit

despre o zonă est-germană unde șomajul era foarte ridicat, dar șomerii lucrau fiecare câte ceva, erau mulți și nu trăiau sentimentul excluderii din societate, așa cum se întâmplă în societățile vestice, de regulă. Biedenkopf a recunoscut că în Germania problemele sociale al tranziției s-au rezolvat mai ușor (prin transfer, prin migrație), dar a enumerat ce este mai greu de soluționat: 1) pierderea responsabilității individuale; 2) structurile puterii; 3) pierderea solidarității.

S-a subliniat că este nevoie de descentralizare și transparență. S-a mai spus și că cel care are succes în economie stă deseori prost la capitolul „morală”.

Cultură și piață

O discuție aprinsă a fost cea purtată în jurul pașionilor artei, cu întrebarea precisă dacă statul trebuie sau nu să subvenționeze opera. Contrazicerea cea mai acută a fost între profesorul de științe politice și drept la *Yale University* BRUCE ACKERMAN și MARY ALLEN, director executiv al *Operei* din Londra.

„Este America o amenințare culturală?” a fost titlul provocator al următoarei mese rotunde. Regizoarea AGNIESZKA HOLLAND (elevă a lui Zanusși și Wajda, nominalizată în SUA pentru premiul *Oscar* cu *Europa, Europa*), a subliniat o diferență esențială în înțelegerea filmului, în cele două continente: în Europa filmul a fost privit ca o creație individuală, în America, drept produs al unei industrii. De aceea, consideră ea, filmele americane nu au avut alt specific decît promovarea mitologiilor americane. Această identitate regională a filmelor americane a început să se steargă după pătrunderea filmelor europene. Precizarea regizoarei Holland este că, odată cu globalizarea piețelor, cinematograful va conta doar în funcție de marketing, de modul cum

se va vinde produsul.

Plină de paradoxuri a fost intervenția profesorului de istorie de la *Universitatea* din Salzburg, REINHOLD WAGNELEITNER. Dar cititorii noștri îi vor găsi ideile într-un număr viitor din „22”.

Probabil cea mai substanțială dintre toate aceste interesante discuții a fost cea despre „Cultura lumii libere după căderea comunismului”, moderată de Timothy Garton Ash, eseist și istoric al culturii cunoscut și în România. El a enunțat cîteva date esențiale: În comunism cultura a fost și subvenționată, și manipulată. Cînd și-a pierdut constrîngerea politică, cultura și-a pierdut și din importanță.

Valoros scriitor (prozator, eseist) al literaturii române și, la această oră, probabil cel mai apreciat și mai tradus în străinătate, Norman Manea a făcut o interesantă distincție (subliniind însă că este mult simplificată) între „cultura minciunii” și „cultura banilor”, care (a avertizat el) va fi la fel de grea. După cuplul Ceaușescu, în România, de pildă, a urmat supremația cuplului J.R. și Sue Ellen din serialul „Dallas”. Fără îndoială, a precizat Norman Manea, cultura socialistă a fost mai mult decît „cultura minciunii”, așa cum cultura lumii libere e mult mai mult decît cultura banilor. Cultura pieței libere introduce o „cenzură a banilor”, mai onestă, poate, dar nu mai ușor de acceptat. Norman Manea a vorbit atît despre experiența sa de scriitor din Est, cît și despre cea din Vest unde nu a intenționat să fie autor de *best-seller-uri*. Nu-i ușor să mergi de la „societatea blasfemie” la „societatea carnavalului”, nu-i ușor de mers pe acest drum, dar eu îl accept, a spus el. Îi simpatizez pe est-europeni, le înțeleg dificultățile, dar nu este un alt drum, a mai spus. Soluția? Să atacăm și noi piața, dacă ea ne atacă.

Scriitorii trebuie să fie la fel de critici cum au fost și înainte de căderea comunismului.

GABRIELA ADAMEȘTEANU

Milena Jesenska Fellowships for Journalists

Project Syndicate a organizat un parteneriat cu Institutul de Științe Umane din Viena pentru a acorda unor jurnaliști posibilitatea de a-și duce la bun sfîrșit proiecte pe termen mai lung, fără a fi apăsați de obligațiile cotidiene. Primele astfel de burse au fost acordate în acest an de un juriu alcătuit din editorii de presă (Sarmite Elerte, redactor-șef la *Diena*, Letonia; Ryszard Kapuscinski, jurnalist polonez; Frank Schirrmacher, redactor-șef la *Frankfurter Allgemeine Zeitung*; Gerfried Sperl, redactor-șef la *Der Standard*, Austria; Laura Starink, redactor-șef adjunct la *NRC Handelsblad*, Olanda) și decernate la Viena, în cadrul înlînirii pe tema „Cultură și capitalism”. Programul se numește „Milena Jesenska Fellowships for Journalists”. Milena Jesenska (1896-1944) a fost o jurnalistă foarte apreciată care pentru implicarea sa politică antinazistă a fost deținută în lagărul de la Ravensbrück, unde a și murit. Este bine cunoscută mai ales prin faimoasa sa corespondență cu scriitorul Franz Kafka. (G.A.)

Project Syndicate

Cititorii lui „22” îi cunosc numele și sigla de la suplimentele consacrate tranziției și publicate trimestrial, începînd din 1993. Ele conțin studii aprofundate și sistematice pentru această zonă, referitoare la progresul economiei de piață și al instituțiilor democratice din fostul bloc sovietic. Fiecare supliment a analizat o instituție (privatizarea, băncile, sindicatele, piețele de capital, administrația locală etc.), comparînd experiențele diferitelor țări. Suplimentele următoare vor fi dedicate unui subiect foarte fierbinte la această oră în România: corupția. Vor mai fi în atenția lui Project Syndicate economia „gr”, economia culturii după căderea comunismului, restructurarea afacerilor.

În fapt, Project Syndicate este denumirea unei asociații de publicații care urmăresc cîteva obiective: 1) dezvoltarea unui forum internațional pentru schimbul de idei peste fosta Cortină de Fier, între Est și Vest; 2) întărirea independenței presei scrise; 3) integrarea publicațiilor postcomuniste în comunitatea presei internaționale.

Începînd cu 1 ianuarie 1998, Project Syndicate este alcătuit din 47 de publicații din 37 de țări. Printre ele: *Il Sole* (Italia); *Ronza* și *Asahi Evening News* (Japonia); *El Pais* (Spania); *The Times* (Marea Britanie); *El Cronista* (Argentina); *NRC Handelsblad* (Olanda); *Aftenposten* (Norvegia); *Berlingske Tidende* (Danemarca); *Hai aretz* (Israel); *Dagens Nyheter*

(Suedia); *Der Standard* (Austria). Nucleul inițial al lui Project Syndicate l-au constituit însă publicații din țările central și est-europene: *Ekonom* și *Mlada Fronta Dnes* (Republica Cehă); *Luup* (Estonia); *Népszabadság* și *Figyelo* (Ungaria); *Trend* (Slovenia); *Rzeczpospolita* (Polonia); *Delo* (Slovenia); *România liberă* și „22” (România); *Finansova Konsultatia* (Ucraina); *AKIpress* (Kirghistan); *Diena* (Letonia); *Litas* (Lituania) etc.

Activitățile sindicatului se împart în trei categorii: 1) publicarea unor texte de calitate în ziarele membre; 2) asistarea publicațiilor membre pentru training-uri profesionale; 3) crearea unor legături reciproce între publicațiile aparținînd sindicatului.

La ultima înlînire a membrilor sindicatului s-a discutat formarea unui club al ziaristilor specializați în comentarea fenomenului economic, care, evident, să nu se limiteze la cei ce lucrează în publicațiile sindicatului.

Printre comentatorii publicațiilor din Project Syndicate se numără: Cristoph Bertram (fost director al Institutului Internațional pentru Studii Strategice din Londra), Kurt Biedenkopf (primul-ministru al Saxoniei), Andrei Cornea (profesor de filozofie, Universitatea București), Milton Friedman (laureat al premiului Nobel pentru economie), Nadine Gordimer (laureata premiului Nobel pentru literatură), Gerdner Hassner (director al Centrului de Studii și Cercetări Internaționale, Paris), Norman Manea (romancier român, Mac Arthur fellow), Michael Mandelbaum (profesor de Relații Internaționale), George Soros (filantrop și finanțist, președintele Fundației și al Institutului pentru o Societate Deschisă). (GA)

Redactor-șef: GABRIELA ADAMEȘTEANU
Redactor-șef adjunct: RODICA PALADE
Publicist comentator: ANDREI CORNEA
Grafician: DAN PERJOVSKI

Contabil șef: ALINA CORBU;
Șef dep. marketing/distribuție: MIRCEA IONESCU;
Asistenți marketing/publicitate: MIHAELA CUCU;
Șef departament Politic: JULIAN ANGHEL;
Șef departament Cultural: IOANA IERONIM;
Redactori: DAN HERA (istorie, economie), ALICE TAUDOR, SANDU IORDACHE (departament Social), Secretar general de redacție: AURELIAN CRĂCIUN

Diffuzare, abonamente: Constantin Satalia,
Alexandru Petrea; Corectură: Rodica Toader,
Mara Ștefan; Operator calculator: Cătălina Florea;
Casierie: Mihaela Antonescu;
Secretariat: Alina Matel.

Rubrici: ȘERBAN ORESCU, ENIL HUREZANU,
STELIAN TĂNASE, H.-R. PATAPIEVICI, DAN PAVEL,
RADU CALIN CRISTEA, CRISTIAN PREDA (comentarii
politice); VLADIMIR TISMĂNEANU (sociologia
comunismului); N. RĂDULESCU DOBROGEA (ecologie),
MARIANA CELAC (viață urbană), DAN C. MIHĂILESCU
(cronică literară), NAJDA GĂBULESCU (cultură),
IRINA COROIU (cronică de teatru).

Consiliul consultativ „22”: MONICA IOVINESCU,
VIRGHIL IERONICA, MIRAJ ȘORA, ȘERBAN
VAFACOSTEA, SORIN ALEXANDRESCU,
MIRCEA MARTIN, MIHNEA BERINDEL,
VLADIMIR TISMĂNEANU, GABRIEL ANDRESCU,
SORIN ANTOHI, H.-R. PATAPIEVICI

Tipărit la Prozedur România. Tehnoredacție computerizată „22”.
Redacția și administrația: București, Calea Victoriei 120.
Tel. 311.22.08, 614.17.76; Fax 311.22.08
e-mail: r22@r22.sfs.ro,
http://www.dntb.ro/22/